

*Latgolys lauku kulturys
komplekss «Jasmuiža»
1992*

**Ontona Rancāna
vōks i ilustracejis**

Īvods

Vys pyrms jōpasoka, ka, ņei ir unikala grōmota i pyrml ņaizi izdūta unikalā tipografeji – «Dorbs un Zineiba» Rēzeknī. Tū beja organiziejs latgaliski īspīstō vōrda i Latgolys atmūdys nanūgurdynōjamis entuziasts Eduards Kozlovskis – seniors, jo taidu paņ vōrdu nas ari jō dāls Eduards, kurs īspeju rūbežōs īt tāva pādūs, kūpā ai monsinjoru Nikodemu Rancānu i cytim dūmubīdrim. ņei tipografeja beja pyrml latgaliskō Latgolā, jōs vadeiba, taipaņ kūpā ai N.Rancānu, beja atklōjusā burtliču ņkolu. «Kristopa Brema ceļōjumu pa Latgolu» 1924. godā izdāvā Katōļu kulturys centralō bīdreiba Rēzeknī. Eduarda Kozlovska spīstuvī nabeja patskaņu ai garumzeīmōm, nabeja garō «o» burta, deļ tō tūs nav grōmotā. Tūmār izdevieji beja ceņtušīs, lai saglobōtu vyspōr latgalīšu volūdys, i jō vairōk autora izteiksmis lelū krōšņuma. Tū paturom i māš atkōrtōtījā izdavumā. Dūmoju, ka teksts nu tō nikō nazaudej. Mūsīm izvādynoj senōtnis elpa. Storp cytu, Bolvu rajona Pazlaukas pusī i vāļ cytur sarunōs ņūboltdīn bīži lītoj eisūs patskaņus.

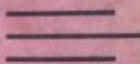
Tī, kuri pazyna monsinjoru Nikodemu Rancānu, aiz Kristopa Brema pseidonima sazeimāja ņū namīreīgū, par vysu interesiejušūs tūlaik Aglyunis gimnazejis dekānu. Da, grōmotu sarakstiejs jys, kura spolvai pīdar i poša ilustreiti dorbi, pi kam gareīgō tāva zeimiejami ir lobā profesionalā leiminī. Dīmžāl, tipografejis «Dorbs un Zineiba» īspejis 1924. godā nav bejušys tik lelys, lai «Ceļōjumu» varātu ilustrāņ. Būdams autora nūvodnīks, ņū rūbu mieginōj aizlōpāņ grōmotys atkōrtōtō izdavuma redaktors.

ņys ceļōjums autoram beja īcereits kai pyrml grōmota. Dīmžāl, ūtra nav sekōjusā, jo vālōkījus godūs laiku bez atlykuma pajāmuši cyti roksti i naskaitamī sabīdriskī pīnōkumi.

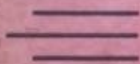
Cerom, ka tagad atsōktījā latgaliskō vōrda izdūšōnys strauml jaunīs Kristopa Brema «Ceļōjums» ījimš sovu vītu. I pec 70 godīm myusu tavainī vāļ daudz kas palicņ pa vacam, kai pi Nikodema.

Ontons Rancāns

Kristopa Brema.

Ceļojums

pa

 Latgolu.

I.

Izdevē Katolu Kultūras Centrālā Bīdrība.

REZEKNE.

1924. g.

Priškvārds.

Milū laseitōj! Grybu tāv paskaidrōt, deļkō as sarakstieju itū ceļōjumū. Pazaklausi.

Vīnu ņaizi sagōja pi maná iz šmakoukys pōrkōsom atsagrīzuši nu tōlinis muni kaimini, kas nu Čyulejis, kas nu Sibiris, Krīvejis, Kavkaza, kas nu Petrogradys, Vōczámis, Pūlejis, Francejis... Tai ka munā ustabenī saleida gondreiži vysa Eiropa i Āzejis pusá.

Nu i sōka jī stōstāt, kas kū beja redziejš, dzierdiejš, kaidi gadīni ai jīm ir nūtykuši.

As klausūs viņ, muti paplietš i acš izbūzš kai palāda.

Sīva tai skumeigi iz maná verās i krota ai golvu, kas zeimoj: redzi, kaidis tu muļkis, tōļōk sova žydu mīstená nikur naasi bejš nikō naasi redziejš.

Lai gon, maņ līkās, na vyss tai beja, kai stōstāja vysī, daži i pamalōja, seviški tys Jōnš. As jau seņ zynu jō pījiukšonu: kod jys pīmīdz kairū aci, to zynī, ka tá Jōná k-gs skrīn pa gaisu. A tū aci jys cieški viņ tūvokor mīdzá. A, nazaverūt iz itō, pateikami beja pazaklausāt paļ jō gludōs malōšonys.

Kod vysī aizgōja i mās palykom vīni poši ai sīveni, tod jei spruka maņ pōrmást, ka šai bejš kauns sādāt pi vīna golda ai taidu cysu maisu - kai as. Cyti ir daudzi ceļōjuši, redziejuši pasauli, a tu, kai lōča bārnš, tōļōk sovys dūbis nikur naasi bejš, paļ nazynī, kas dorōs aiz kulasātys. A tī sābri izganiejuši jau ai sovīm zyrgim vysu pļaveni. Tagad, soka, mīži asūt jau atsāti ir drusku breiva laika, pabraukoj koč pa sovu paļ dzimtinī, vys gudrōks, soka, bīšūt.

Nav kō darāt, jōbrauc. Zynit poši, ka ai munu bōbu jūku nav, kai sōkš "pilavōt" to var nūgrīzēt bez nāža.

Vysu, kū as bīšu pīdzeivōš itymā ceļōjumā, tū jaukū laseitōj, atrassi Kristopa Brema grōmatenī. Palīc vasals leidz nōkušam ceļōjumam, a itū ar najem par ļaunu.

I. Viestulá sīvai.

Vasala, sīveņ! Syutu táv nu celá pōrs vōrdeņu. Patīsi, labi, ka as paklausieju tova gudra padūmená. Braukojūt pa dzimtini, ikkotru dīnu radzu vys jaunys vītys, sateiku svešus ļaudš. Pōrrunoju ai vīnu, ai ūtru. Klausūs, kū tá ļaudš stōsta, kai dzeivoj, kai apstrōdoj sovus teirumus... i saleidzynoju ai sovu Naprašku sādžu. Ai, kaida lela starpeiba! Pīmāram, radzu, eukur, it nalels puisāns i, ejmūt maņ cauri, tai smuki nūjiemš sovu capureiti, apsveicá mani, svešinīku, kuru jys rādž pyrmū ņaizi, tu idūmoj viņ itū, sīveņ, — ai mīlym vōrdim: "Lai bjš pagūdynōts..."

As nu lelys prīcys tikkū nanūrōvu nu golvys sova vōrnys pereklá, voi capuris ai obejom rūkom i, zynoms, dagōju klōt, pavaicōju, kai jam vōrds, kur it...

— Iz školu, soka. Paglōstieju jō gaļveni.

— Labi, labi, Krištapeņ! Redzi, jam arī taidš paņ vōrds, a tu vys kacynoju, kai vysta, nasmuks asūt tovam veirenám vōrds. — Áj, áj, soku, vuicīs, bjši gudrys veirs! A jys: —Palīc vasals, dzádzeiņ! — i otkon nūjámá capuri. Nudi, sīveņ, sirdš maņ tai i aizasōpā! As padūmoju par mýsu Mikeli - Natikli, kas ai jū bjš? Jam it jau 16 gods i aug taišni par dīdeļnīku.

Voi jys ir kod naviņ nūjiemš capuri pret sovu eistū tāvu i mōti? A kod it pa sādžu, to jō capuris mola izmaukta iz auss, dybyns iz poša pakauša. Ai vīnu aci verās iz mienesnīka, a ai ūtru iz sābra dōrza, vys gudrōdams, kur jam vīgļōk bjtū pōrkōpņ par sātmaili i dreizōk tikņ pi ōbulim ci rōcinim.

Pakaunáj jū taidu pupu zagli, pastōsti, ka tāvs, ceļojūt pa pasauli, ir redziejš laipnus i gūdeigus puikus.

Roksti, kas dariš sātā. Viņ naaizmiersti sīveņ kū as pīscieju, izbraucūt nu Napraškom: Sābru Jōnám nadūt ni laseitis šmakoukys. Soki, ka naasom. I ka tu tai pastōveigi vāļ myrkšynōsi ai acim iz tō

Ignata, kai tū pādeju vokoru i nadazaviersi, lai labi izkolstu īsols, to tai i zyni, - slūtys kōts nav vāļ salauzeits iz tovys mugorys...

— Nu, palīc vasala, muna bolūdeit! Najām par ļaunu.

— Pag, pag vāļ na vyss! Aizslādž munu tabaka skreineiti. Ka tys razboinīks Mikelš, sōktu tū zagt, plāš jam ausš, motus. Gadīnī, ka itys naleidzātu, sadūņ jam, cik viņ leiss, ai kaučuku, kurīs karinej aiz skapá.

Dzeivoj stypra, vasala, tu, munu ceiruleit!

T o v s K r i s t o p e n š.

Celā iz Pļōpu i Muļku sādžu.

II. Pilš kolns.

Storp V... i V.... draudzom stōv augsts kolns. Braucūt pa lelceli tū var jau rādžāt nu tōlīnis. Kolna vierss naleidzons, dūbains, izaver kai ilykts zyrga kausš. Dabraucūt tivļōk var manāt, ka ap tū it nazkaidi grōvi, valis. Pīkaļnis nūaugušs ai paāgļu kryumim. Kur-nakur rādžīs tá kaidis bierzenš, vairōk eļkšni i apsis. Ka ceļaviers laistūs tagad pōri par šū kolnu, to jam daītu pateikami nūzabreinōt, īraudziejušam iz poša kolna viersā nalelu ezereni. Nu vīnys kolna pusis daīt lela, smuka pļova, a pi ūtrys pōri par teirumu stōv nalela Biksinīku sādža.

Kas i kod ir tū tai jūceigi nūsaucš, nikas labi nazyna. Tikai veči drusku viņ atmiņ, ka senejūs laikūs vīnā nu apleicejōm muižom beja dzeivōš borgs kungs. Jys, pīsaceidams atpārt kaidu zemņiku, vysod klīdzš:—Sadūd jam pa bikšom!— Cyti otkon runoj:—ka vīteji zemņiki seņōk ir nosōjuši nazkaidys sovaids biksis: plotys, garys, palākys, ai dziļom kabatom. Jymōs variejš ībōzť pōrs šnāba buteļu i sakrauť puš vazuma kringeļu ci perņiku.

Iz atlaidom voi kur pi krūga, tik kū pazarōda kas nu tōs sādžys, tivleņ dziedīs: — Verīs, biksinīks it! Nu i biksis, “bratka”, bīdaklys, a na cylvāks!—

A patš biksinīks, ībōzš sāv peipi zūbūs, klausōs viņ i pazasmej. Kas jam par bādu, kū tī ļaudš runoj par jīm. Biksinīks it sovu ceļu. Jam labi, sylts. Groznys sunš kod ikūsš, tod naaizgiuš tik dreizi aiz stuļpis, kai pi cytim.

Ka ļaudš nazynōja izstōstāt par sovys sādžys nūsaukuma īmesli, to tūmār zynōja bezgaleigi daudz vysaidu stōstu par pošu kolnu, nu seņ-senejīm laikim sauktu par pilš kolnu.

Tai garūs zīmys vokorūs biksinīki mīļ saīt pi kaida sābra, aizdadz skolu, maitinis atsasāst pi ratenim, cytys oda zāčis. Puiši, izvyļkušs sovys peipis, laiž pa ustobu dyumu mutuļus. Ōrā gaudoj

soltis viejš i grīžās viejputni.

Maitinis nūdzīd kaidu skaneigu dzīsmeni, puīši parunoj par šō goda ražu, par lynu cenom, a mozī bārni nāpacīteigi vys gaida, koleidz vacīs Pīterš sōkš stōstāt par pilš kolnu. Deļ šō veča nabeja pateikamōka stōsta, kai par sovu milū kaļneni. Jys, būdams vāļ par ganeni, cik ņaižu beja skraidiejš pa tū i blikitōš ai cytim puikim. Na ņaiži, pīlicš pi zāmis ausi, klausājās, kai svātdiņom poša Miša laikā, beja dzierzāmi zvoni nazkur dzili, dzili zāmī...

— Nā, vacīs tāv, pastōsti, kas ai tevi tī nūtyka, kod tu ņaiži beji gōjš par kolnu ap pušnaktim,— lyudzās mozīs saiminika dielenš.

— Ak, jiuš, mosolys taidi, nadūd mīra večam, gōjušs lobōk gulātu! —A patš pa tū laiku, izjiemš nu pozusš mozu šņaukōjamō tabaka cibeni, īvalk drusku dagunā i taisōs iz stōsteišonu.

I pateikams beja nu izskota šys vecš: siermi moti, bōls gludi nūškiuts vaigs, zylys acš. Jō smaidš taidš mīls tai i gōja pi sirdš. Iz kryuteža jam karināja škapleri i ružainis; mugorā sveita, kōjōs sylti vilaki. Rati jau tagad ir taidi veči. Nazaverūt iz sovim 80 godim, jys vāļ izavārā dīsgon styprys i vasals. Jō sirdi beja nazkaidš kluss mīrs. Jys īmontōja tū pec gūdeigi pōrdzeivōta i pōrīta gara dzeivis celā. Kam bādys, kam raudi, kas īt nu prōta i vōrgim, a jys vysod vīnāids, vysod jys panásā sovu dzeivis krystu ai lelu pacīteibu.

— Nikas, kai Dīvs, nikas kai tys Dabasu Tāvs!— jys vysod atbiļdāja, kod jam izgōja kaida bāda voi napatikšona.

— Oi bārni,—sōka,—narādžāt jiusim tō, kū as redzieju i nadzierdāt tō, kū as asmu dzierdiejš!

Tā vacīs Pīterš īrōvš vāļ ņaiži drusku tabacenā, paglobōja sovu cibeni; acš jō aizadaga; tymōs paspeidā dzierksteleitis, i jys sōcā:

— Beju as V.... iz Sv. Marijis dīnys. Daudzi, daudzi jau tam godu atpakaļ. Paņ i saskaitāt ir gryši. Tik labi pīminu, ka tūlaik vēl nīkas nazynōja par dzeļža celīm. Vysī braukōja ai zyrgīm. Maņ pošam na ŗazīzī izkryta vāsť iz Reīgu lynus ai rotīm. Kungi viņ beja

borgi i cytu ŕaizi naŕieleigi pŕŕá ļaudš. I starostys vajdzŕja beitis. Ka tu īraudzieji jū iz celá, to lobōk taisi leikumu, mozōk tŕv bŕš bŕdys.

Nu, zynoma lĭta, nu tierga navar tik dreīži sprukt valĭ. I godi maņ beja na tĭ. Kōjis ari vĭglys. Kō tĭ beja beitis, ka daīš īt nakti iz sŕtu.

Šymā breidĭ nazkas nŭbryukšŕja viņ iz greidys. Tŕ mozō saiminĭka dielená mĭluļš-kačeits, aizagulierš iz syltō ceplá, beja sadŭmōš nŭzalaistĭ iz greidys i pavaicōt sŕv tĭ vakariņu.

Bŕrni drusku sazatryuka. Mŕitinis pōrstōja sprŕst, veirĭši i tĭ cĭžōk samĭdzŕ zŭbŭs sovys peipis.

— Aizgōju as pi sova krystŕva — stōsta tōļōk Pĭterš. Cikam jys pamĭlōja mani ai ols glōzeiti, radzu, ka jau dreīži satimšš.

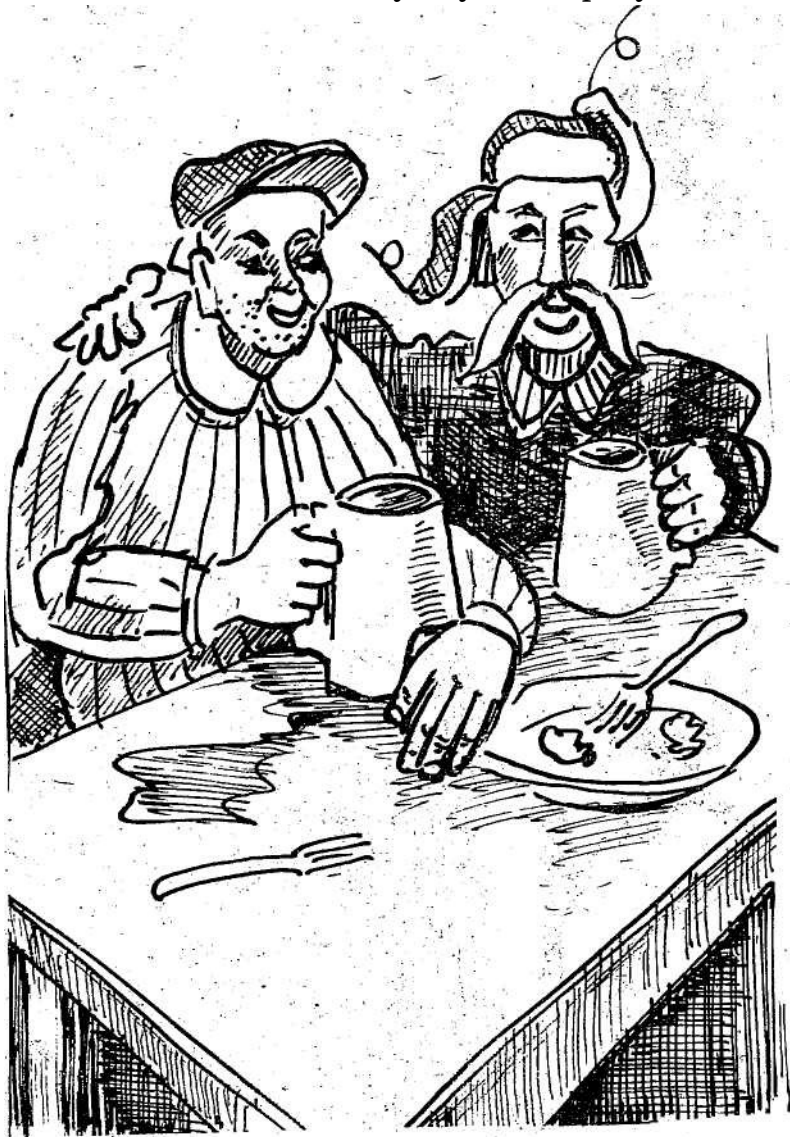
— Oi, krystŕv, — soku, — laidĭ tu mani iz sŕtu, var vŕļ vylks aizĭt pŕīškā.

— A, tu, krysdieleņ, jaunam puišam kauns beitis vylka. Ļauna cylvŕka, tō jōzabeist, a na meža zviera. — Nu, vōrds pec vōrda, verŭs pa lŭgu, i zvaigzneitis jau mirdzinej iz dabasim, i mienesnĭks, i tys, vĭgli maun storp zvaigzneiņom, Tod, atsasveicynōjis ai krystŕvu, kōjis aiz placim i kur ačš rŕdž, kur ausš dzierd, tĭ maņ beja i ceļš. Gōju taišni par pļovu, teirumu i mežu. Gribieju dreīžōk tikĭt sŕtā. Ejmu, ejmu, a tovu breinumu, pilš kolna vys narŕdž. Zynu, ka tŕ vajag jam bŕt, a nav. Izgaisa kai zam zŕmis. Mežš sōka nazkai baileigi šņōkĭ. Natōli aizklĭdzŕ palāda i nazkas nŭbryukšŕja viņ pa sylu. Nabeju as baileigs, a pošam šŕrmys viņ pōrgōja pa mugoru. Sōku skaitĭt pōtorus... i vys ejmu iz pŕīšku. Dzieržu, kas tŕ, dŭmoju, par breinumu, taidu dryumu, dryumu dzĭdōšonu. Voi nabŕš laikam kaidys mōsenis, ĭdamys pa mežu, ĭsōkušys saļmu. A, dagōjš tivļōk, dzieržu ka zvoni zvanej i varganeitis ryuc. Navaru nikō saprasĭt. As vys iz pŕīšku i napamanieju kai atsarodu pi poša jau kolna. Dzĭdōšona dzierdis vys skaidrōk. Nu, dŭmoju, nav labi. Verŭs iz kolna, i pazeĭt jau navar! Iz

tō stōv bolta pilš ai tūrņu lūgim. Lūgūs speid guntená.

As tai i apmyru nu bailis.

— Ai, ai, Pítereiņ, voi nāisyta tovā golvā krystāva altenš, —
atsasaucá nazkas nu kokta, - kur ža tī varēja bīt pilái, ka iz kolna
nav nikur nivína akmistená, nivīnys myura druponys.

— A tu pazaklausi, kas beja tōļōk, — atbiļđ jam Pīterš. Vysi klōtasūši palyka uzmaneigōki. Tikai vīna moza maitinā, pamaniejusā nu aceplā speidūšōs kača acš, mīdzās tyvōk pi sovys mōtis i nūglobōja sovu vaigu jōs kliepī.

— Nu ŗaizis pili apjāmā kai mygla, — stōsta tōļōk vacīs tāvs, — tei sōka leigōtīs, kustātīs i pa mozam īgryma zāmī. A dzīdōšona vys napōrstōj, lai gon palik drusku klusōka.

As dalyku ausi pi zāmīs: skaņ kai bišu kūzulā, tai vīgli, vīgli. A zvoni vys bum-bum-bum!..

Tryukūs nu zāmīs, pōrmešu krystu i laižūs kai lūdā apleik ap kolnu iz sātu. A dzieržu, ka nazkas nu kolna lupu-lupu, kai zvierš, kai blučš velās taišni iz mani. As vāļ dreizōk bāgť, blučš vys tyvōk.

Umai sātā aizdzīdōja gailš, i vyss nūklusā. — Kai as pec tyku sovā ustobā i izkōpu iz ceplā — to nazynu. Tikai pīminu, ka ilgi vys navarieju aizmigť, bailā vysu mani tai i kratāja.

Tā vacīs, Pīterš otkon īvyļka dagunā drusku tabacenā. Puiši sōka gudrōť, kas tá taidš variejš bỹť.

— Maņ līkās, — atsasaucā saiminīks, — ka nīkas cyts, kai tik vacō nauda. Jei rōdūtīs ļaudim dažu dažaidūs veidūs: vīnu ŗaizi par pili, cytu — par vylku, zyļu guni...

— Áj, nu, áj! — soka mōsenā Madalā, — tá ir prolōdātyš dvāselis, jōš lyudz nu mýsu paleiga. As vāļ bỹdama moza maitinā dzierdieju, kai itū stōstāja kungi par mýsu pilš kolnu.

— Nu, nu — atsasaucā nu ŗaizis nazcik bolsu, kū tu dzierdieji?

— Seņ-senejūs laikus — tai sōcā Madalā,— iz mýsu kolna stōviejusā pilš. Jymā dzeivōš borgs i nažieleigs kungs. Jys komōš i vōrdzynōš sovus ļaudš pi dorbim i cytom klaušom. Iz kolna stōviesā ari moza kapleicenā i zvanneica. Kungs, gribādams dreizā laikā sasaukť ļaudš iz kaidu dorbu, na ŗaizi lyka zvanāť bazneicys zvonus. Bazneickungs nagribiejš itam pīkrišť. Tod kungs aizlīdzš jam pavysam turāť tá dīvkolpošonu i atstōš tik zvanneicu.

Ļauds, izdzierdiešs itū baileigū bolsu, skrāja kai bez prota iz pili, labi zynōdami, ka cytaiž b̄jš j̄im slykti: nažieleigs pieriņš gaida jūs naizbāgami.

Tá jī na ŗaizi, atsamatušs ceļūs ap bejušū kapleicu, lyudzá Dīvu i na vīns sovys sirdš dybynā vielāja, lai itei pilš ai vysim tōs kungim prokrystu car zāmi.

Ļaužu lyugšona izapiļdāja. Cālās vātra, sōka mōktis, paspeidāja zibinš i pili īspārā brīsmēigs pārkiunš. Pilš sabruka i vyss prokryta car zāmi.

Ot, tagad itū kungu dvāselis i moldōs ap kolnu, lyudz Dīva, lai jōs dreizōk p̄jymtu sovā gūdā.

Šī kungi saejmūt vāļ pa laikam kūpā, zvonūt, dzizūt saļmys, spielejūt iz vargaņom.

— Ak, lič tu mīru sovom dvāseļom! — atsasaucá ai sovu rasnū bolsu Biksinīku kaļvš. — Ka itī kungi tykuši ir aļņī, to smuti naizlaistu jūs nu tīnis maļdātis ap m̄ysu kolnu.

— A kas to cyts taidš var tá staigōt?

— Nauda, ot kas! Jei staigojūt, as labi itū zynu. Dīnu koltōs iz sauleitis, a nakti mienesnīkā i zvaigžņu gaismā...

— A tu redzieji tū, ka taidš gudrinīks,— izbryuk jam Madalá.

— Rádžāt naredzieju, bet dzierdieju, kai muns tāvs stōstāja par zyļu guni. Braučš šys, soka, ŗaizi nu tierga. Bejš jau natōli ap pušnakņom. Tik šys sōčš cáļtis iz pilš kolna, rádžš, nazkas paspeidiejš iz pļovys. Zyrgs sacielš ausš, sasprauslōš. Nu, dūmoju, vyļks. A nā! Guntená taisōs vys lelōka, a taida zyļa-zyļa i, kai komulš, velās taišni iz maná.

As nu rotim ōrā, givu pōtogu, a jei, daskriejusá pi kryuma, pōri par tū. As pakalī. Tod jei svidās iz rotim par zyrgu, kūplu i nūleigōja viņ iz kaļva pusi, pāčōk izgaisa.

— Ka tai, nikas cyts, kai nauda, — sacāja puiši.

— Nā, kungu dvāseleitis,— turājās maitys, — kungu dvāselis staigoj pa mūsu kolnu.

Jau beja dzilā nakts, kod biksinīki atstōja sābra sylvū ustobu i izstaigulōja pa sovīm koktim. Na vīns nu jīm rādzāja sapynā naudu,

kungu dvāselis, zvīerus, čāmus i cytus bīdaklus.

Taidi i tam leidzeigi stōsti navarāja, zynoms naatstōt dzilā īspaida iz Biksinīku jauneklim. Iz dvāseļom jī grīzā mozōku viereibu, a nauda dzili aizkryta jīm prōtā.

— A zyni kū, Vinc, — tai runōja Biksinīku natiklis Mikelš, — paraudzāsim ap Jōņu dīnu pavaicōt iz kolna naudys.

— Oi, deļ itō vajag turāt lelu drūsumu. Kai sōkš tevi bīdāt, rōdātis čāmi, bīdakly — patš nūzabeisi i nikō naizīš.

— Nu īsim divejūs. Labi.

Tai tod šī obeji laimis meklātōji laidās celā; īdami iz pilš kolnu, sōka runōt.

— Zyni kū, Vinc?

Kū tī veči pļōpoj par nazkaidu pili, to itys maly, pōsoka viņ, a ka azars izrōpōja iz kolna, to tá kas naviņ taidš ir. — Padūmoj tu patš! Iudinām vajag bīt lājī, a tys, redzi, viļņojās iz kolna.

— Nu to kas, lai sāv viļņojās.

— Tu nikō nasaprūti, Vinc? Tymā vajag bīt tai naudai. Ot, labi bītu tū atrast, — sapņoj Mikelš. Tūlaik as gulātu bez dorba vasalom dīnom. Sapiertku sāv papirosu, gradzynu iz vysim pierstim, blisi i buteli šņapsta...

Tai runōdami jī napamanā, kai dagō pi ezerenā.

— To redzi, Vinc, — sacāja Mikelš, — šymā azarā i vajag bīt laivai ai kungu montu. Laivā asūt buca, a bucā pylns zalta naudys.

— Kai to, Mikelš, mās dabōsim tū nu dybyna. Laiva jau seņ nūsleikusā i azars dziļš?

— A zyni kū! Pajimsim lōpstys, pōrraksim grōveiti leidz lelam grōvam i nūlaissim azaru.

Tikai verīs, Vinc, i pīzvierāj, ka nikam par ītu ni pušvōrda.

— Naasmu to as taidš muļķš, kai tāv rōdīs.

— Labi.

— Tod Mikelš kūpā ai sovu draugu, sagaidiejuši Jōņu nakts,

laidās meklāt sovys laimis. Nūgaidiejuši cikam cyti sābrinīki atsaguļ, jī kai zagli, vārdamīs vysapleik, pōrroka nalelu grōveiti, lai iudinš syuktus sāv pa mozam iz lāji i jīm vīglōk bētu aptaukstāt tū zalta laivu.

A nūtyka nazkas nagaidams. Smīļšū i žvyra zāmi iudinš izskolōja tik dreīži, ka spruka burbuļōt iz lāji ai lelu trūksni i par

nagaru strāči cālās vasaly plyudi, iudiņš šņōcá, krōcá i vālá iz pļovys smolkus akmisteņus i smiļkti. A mýsu naudys meklātōji nagrízá iz itō nikaidys viereibys. Prōta jīm stōvāja tik zalta buca.

Tod jī, ilgi nagaideidami, nūvytkuši sovys plotōs biksis, sōka brist pa azaru.

Pa tū laiku jau ausa gaisma.

Vacīs Pīterš, izgōjš ōrā drusku atsavāsynōt, dzierd nazkaidu iudiná šņōkšonu. Saceļ sovejūs. Tīm skaidri dzierzama ir nu kolna pusis iudiná šņōkšona, kai car patmaļu matumu.

— Nūskrīņ, inuceņ, — soka Pīterš, — da kaļnenám, pazaver, kas tī taidis ir.

— A inucenám nadagōja skrīt. Jau cyti sābri izdzierdieš nazkaidu trūksni, laidās iz kolnu. Daži paspāja jau atskrīt iz sātu i saucá vārtus cytus.

Tod sagōja Biksinīki ap izteciejušū sovu azaru. Iudiņš burbuļoj, skrīn, raun iz lāji vysu, kas viņ ir iz kolna, a mýsu zalta zvejōtōji vys vāl brodoj pa dyuņojū azara dybynu i meklej tōs bucys.

Kod jī, izazīduši kai cyukys dubļus, izrōpō iz krosta, tod, pagivuši sovys biksis, laidās skrīt iz pļovys ryuceiti, drusku apskolōt sevi, jo azara napalyka jau ni laseitis iudiná.

Biksinīki breinōjās, Biksinīki smājās! A daži sōka jau borgi lomōt zalta meklātōjus. Nu kolna viersa beja skaidri radzams, kas ir nūticš ai jūs pļovu.

Gon-dreiži vysa tei beja apnasta ai smiļkti i smolkim akmistenim. Šō gods i varbūt i iz vysim laikim, sīna raža beja pa golam.

Dīdeļniku Mikeli, kai vaineigōkū, vylka pi atbiļdeibys. Jam dagōja atsādāt pōrs nedeļu tymsijā i pamateigi apdūmōt, kur variejusá palikt tei zalta buca...

III. Lōcš.

Pļōpu solys Madalá gōja nu bazneicys iz sātu. Preteim jai braucá krīvs ai garu, garu, leidz pošai jūstai bōrzdu. Krīva rogovōs beja paguļdeits i sasīts ai stryčim malns keilš. Madalá, pagrīzusá brauciejam ceļu, drusku nūstōja.

— Nabogs, dzeivinīks, — jei padūmōja. — Nūkauš tevi, apsvylynōš, sagraizās, sasōlās — izcápš i apāsš... — žāl jai tyka itō keileiša. Paņ nūbyra par byudim pōrs leidz pupys lelumam korstu asareņu.

Naktī Madalá rádž sapynu. Keilá vītā lels, lels pokulojs lōcš, atsastōš iz pakalis kōjom, it taišni iz jōs viersā. Madalá gryb bāgņ, a, kai vysod itys nūteik sapņōtōjim, navar pakustāņ ni nu vītys... Lōcš tāpaņ jau klōt i, pajiemš Madalis rūku, stypri tū samīdzá, a pec soka:

— Vasala, Madaleiņ! Voi tu mōki pōtorus skaitāņ? Madalá gryb giuņ kaidu mītu i trauķņ lōčam par purni i tymā paņ šaltī pazamūst.

Breineigs sapyns, — dūmoj! — Ka lōci sapynā redzieju, tys vāļ nikas, a kai jys, naidinīks, dreikstāja vaicōņ nu maná, voi as mōkūtá pōtorus. Itō nikaida veidā navaru jam pīdūņ. As ikkotru dīnu staigoju iz bazneicu, mōcu bārnus atsaceibom, kai nazynōņ maņ pōtoru?

Nā, itū sapynu vajag pastōstāņ sovai kūmai.

Madalis kūma, izdzierdiesá par taidu breineigu sapynu, syuta tū tōļōk, pīlykdama klōt i sovu pōrs ilōpeņu, — ka jōs kūma, īdama par Muļku sādžys sylu, redziejusá lōci, ka tys dadziņš sābra suni i atkūdš tam ásti. Sunš gribiejš pec atjimņ tū nu lōča, a tys ikōpš kūka i suná ásti sagramōš.

Madalis kūmys čotka stōstāja tūpaņ sapynu drusku viņ sovaižōk.

Īvārojūt tū, ka tagad Krīvejī ir bods, ka na tikai cylvākam, a i meža zvieram nav kō ībōz̄t mutī, to trejs lōči bez vysaidys atļaušonys pōrgōjuši Latvejis rūbežys i, napatupiejuši nicik

Rēzeknis karantinā, tykuši ir Muļku sādžys mežā. Madalā vīnu nu tīm lōčim beja redziejusā i tys sapliesš iz celā malnu keili.

Madalis sapyns gōja vys tōļōk i ikkotru ņaizi tyka pōrgrīzts ai kōjom iz augšu i vāļ pōrs ņaizu saputrōts škārs i garum.

Cikam par Madalis sapynu pļōpōja tikai bōbys, nikō seviška nu itō naizgōja, a golu golā padzierdā i puiši — medinīki. Jīm aizadaga sirdš! Navar aizmigļ. Vysi sapņoj par lōča odu.

— Labi, soka, bŷtu nūsaut pōrs lōču, sataisāt sāv kažuku voi pōrdūdūt odu, varātu sajimtŷ par tū kaidu symts tyukstūšu, nūpierktŷ sāv pōrs lobu ierzeļu.

Sait taidi medinīki kūpā, aizdadz sovys peipis i sōk stōstāt vysaidus medeibu nūtykumus, vīnu baileigōku par ūtru, pi kō, zynoms, maloj bez gola.

Pa tu laiku iīt ustobā sābru Donats, medinīks, taidis nūzabeidīs, iztraukts, ai sadauzeitu dagunu, saplāstu vaigu i, nūstōš, klausōs, kū tā taidu tī muļkeiši runoj. Pec pašŷ īzamaisa medinīku stōstūs i vaicoj:

— Kai, i jiuš jau dzierdāt par lōci?

Tai, tai, šaubu nav, as pašŷ, braucūt vakar nu mīstenā, tai kai manieju divejus lōčus: vīnu lelōku, ūtru mozōku. I tā jys atstōstāja tūpaš, kū vakar beja malōš sovai sīvai.

— Braucu as nu Pokmeļa mīstenā pamateigi sametš. Verūs, verūs i kai car myglu radzu iz celā guļ mozys puisāna bikseitis. Drusku tōļōk izstīpts kuliecenš, tā pašŷ izkaiseitys bŷrtneicys, i eukur celā molā sādŷ divi škoļnīki: vīns lelōks, ūtrs mozōks.

Dabraucš tyvōk, radzu, ka na škoļnīki, a lōči?! Maņ i blusys apsprōga.

Škoļnīkus jī seņ jau beja sagramōjuši. Eukur mozīs laizōs viņ, a lelōkīs, sasvīdš grōvi vysys čyuļu grōmotys i izlasiejš nu tōm tik “Lobu Sāklu”, vuica nu tōs mozōkū i lik skaitātŷ jam pa viersu.

P-ļ-ō—p-ļ-ō; p-a —p-a, pļōpa.

— Voi tu, laikam, namaloj, kūm, — pōrtraucá jū sābru Andrivs.

— Nu lai mani pošu saplieš lōčš, ka as tá izdūmoju!

— Kō tu tī maisis, vacis, — atsasauc nazcik bolsu, — dūd dastōstāt cylvākam da golam.

— Ot, i ša tāv ŗaizá, — soka mediniks, pakasiejš pakausi, — i sajuka maņ vyss golvā, par kū as tá taidu stōstieju?...

Tá jam vysi vīnā bolsā atbiļdāja, kai lōčš skaitiejš «Lobu Sāklu».

— A-ha! — atsamūda otkon mediniks.

— Mozōkīs locāns na cīži, pogōns, jemās, ot taipať kai muns Mikelš. Vys laizōs i verās, voi naīt pa ceľu vāļ kaidš škoļniks.

Tod lelōkīs, sajiemš ai dāpi jō ausi, pamateigi jū pakrota. Mozīs tik aizabļauņ: Me-me! i otkon skaita: p-ļ-ō.

Saprota jau i muns zyrgs, ka švakys pavysam bỹšonys: sōka šņōkť, cālās iz pakalis kōjom i pec kai lūdá bāgť nu lōča. Lōčš — pakalī. Nu, dūmoju, atīt jau muna pādejō stuņdá. Pokmelš maņ tivleņ nu pakauša ōrā.

Zyrgs skrīn kai troks, as turūs viņ aiz rogovom. Par naganu strāci dzieržu, ka nazkas aizavākšá. Varbỹť nūtyka kas, dūmoju, ai mozū; voi nabỹš tik ižažōvīs — kur droiti.

Pazaveru atpakaļ — lōču jau narádz. E kur jīm beja dadzeiť munu biereiti! Tikai jys, pogōns, skrīdams pajiemš beja par daudz iz molu, as nu rogovom ōrā, ai dagunu iz akminá... Ībrauču sātā pušdzeivs.

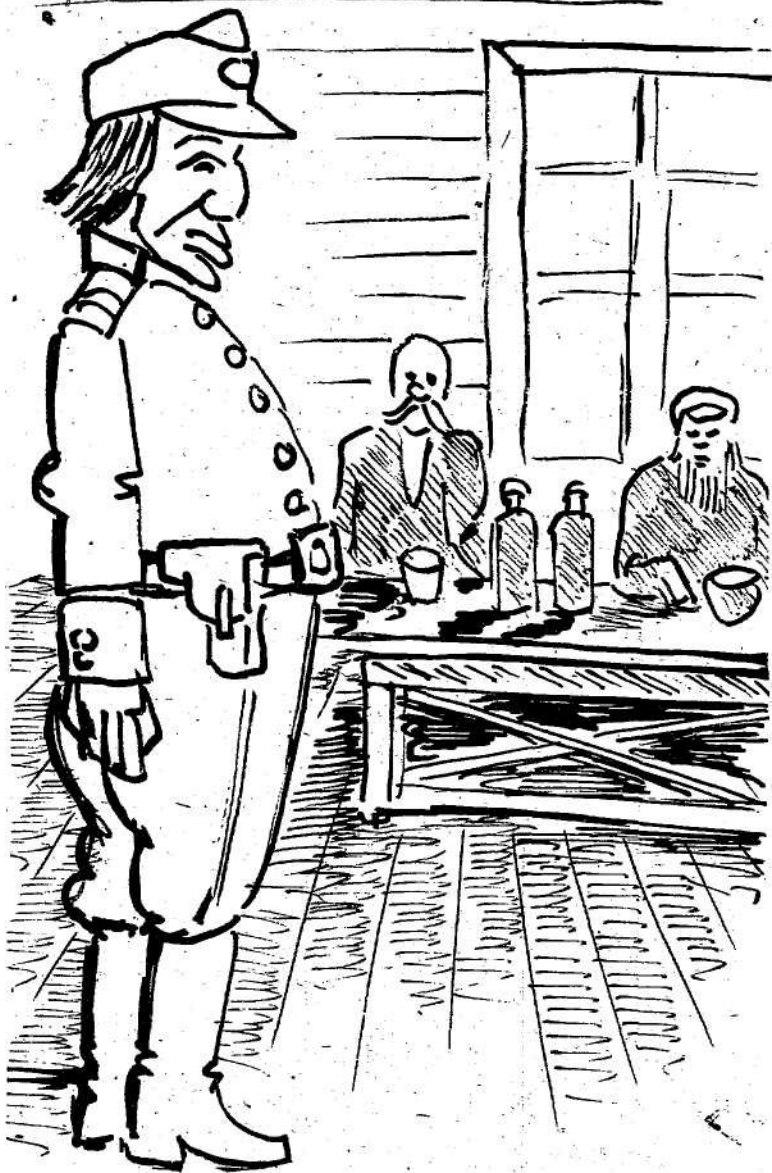
Sīva navar nūzabreinōť, kas ai mani taidš asūt nūticš.

— Avai, avai, kur tá taidš izataisiejš?

— Sīveņ, lōčš dzynōs pakalī, — soku, — tikkū spruku nu jō valī.

Sīva bādojās, vaimanoj, voi naatrōvš jys maņ kōjis.

— Nā, sīveņ, vyss pi maná dzeivs, tik golva i daguns vaid.

Vysleidza sīva skraidāja da sovai kūmai pec nazkaidom zōļom deļ maná, as, daticš pi šmakoukys skrūzis, izvylku tū bez atpyutys i dreizōk iz ceplá. A patš dūmoju sovā prōtā: labi vāļ, ka vaini var sakrauť iz tō bōbu «lōča», a ka sīva zynōtu vysu taisneibu,

to plōni gon maņ izītu...

— Nu, vys tok redzieji lōci? — vaicoj nazkas nu klauseitōjim.

— Izdzār tu, cik mās vakar iztukšōjam buteļu, to īraudzeisi na vīnu, a symts lōču.

Klauseitōji sōka smītīs, a mozī bārni, i seviški, škoļņiki, izdzierduši par saplāstu nu lōča sovu školys bīdri spruka raudōt. Jī vīns par ūtru vaimanōja: Mās «nabļauksim» iz škoļu, «lōčš» gulūt iz celā?! — I taida beja, bārnim raudōšona, ka vystys i tōs, sōka kacynōt, gaili dzīdōt, jiereni vākšt, gūvš maurōt, suni rīt...

Izdzierdš taidu trūksni, Muļku «vybornīs», pagivš sovu muškātu, klōt kai lykts.

— Kas tá par trūksni naktš vydā? — vaicoj.

— A voi ta tu nikō nadzierdieji, ka lōčš ir pazarōdiejš Muļku sylā? — I tá vīns par ūtru stōsta, kai itys ir nūticš.

«Vybornīs» klausājās, klausājās itū lōča pōsoku i vaicoj nu vīna stōsteitōja:

— Voi tu patš redzieji lōci?

— Nā, patš rādžāt naredzieju, bet dzierdieju, ka muna vacō tāva svainā brōlinīka plemineica drusku dzierdiejusá nu čygana, a čyganam beja stōstiejš Jankeļs, a Jankeļam Sora...

Pec taidys atbīldis vybornīs nūzasplōvš aizgōja prūjom, pakratiejš viņ ai kulāku i pasciejš, lai itu lobōk vysi gulātu, gona jau asom plōpōt.

Tūmār «vybornīs», atgōjš iz sātu, sōka dūmōt, ka vajagūt dūt zynōt «načaļstvai». Dīvs zyna, kas vāļ var izīt. Vāļ štrafu kaidu izlikš, ka napaziņōju par pazarōdiejušim lōčim.

Tai tod, ziná par lōčim īt iz policeji, a nu šanis iz aprīnki.

Nu tīnis atīt vaicōjums, voi patīsī, Muļku i Plōpu solōs asūt lōči?

Atbīldá īt vairōk nanūteikta — asūt daudzi lōču.

Policejis kōrteibņiks kūpā ai pogosta vacōkū, syutūt

telegramu, paziņoja viņ, ka lōči — asūt, a jīm prōtā beja tikai Muļku i Pļōpu sādžu dzeivōtōju uzvōrdi, a na meža zvieri.

Tod aprinkī nav nikaidu šaubu. Sazalosa iz medeibom.

Sabrauc lely kungi, pať natryuka nu Reigys, vysaida auguma, rasni i tīvi, apzacrōvuši ai muškatim, nāžim, naganim. Bez tō pi dažim i pa vīnai ūtrai butelái «šnába» kabatā.

Itī beja dzierdiejuši, ka lōči mīļojūt braņdīneni. A ka nivīna nasatyktu, to i pošim naškodeitu paraudzāt.

Tai tod, vysi sabraukuši medinīki dūdās iz Muļku sylu. Vaicoj nu ļaudim, kur jys asūt. A par nūžālōšonu syla vītā atrūn tik trejs nūvōrgušys prīdeitis i tōm pať, varbūt kaidis Mikelš Natiklis, daudzi vītōs nūpliesš ir myzu.

Medinīkim sōka rōdātīs drusku šaubegi, kur tá variejš dzeivōť divejim lōčim taida treju prīžu mežā.

Tod jī līkās klōt pi vītejīm dzeivōtōjim, voi ir kas redziejš nu jīm lōci, meža zvieri, a na lōci, kaidu tī Odumu voi Madaļu.

— Nā, — soka, zviera mās naasom ni redzieši, ni dzierdieši. Zači, tī to laikam pazarōdūt. — Medinīki pavysam aplaidá dagunu.

Kas tá taidis par lygu, dūmoj, voi naizdarāja kas mýsim kaida apsmīklá.

Tod medinīki pi policejis, pi pogosta vacōkō — meklāt tō cylvāka, kas beja redziejš lōci, a nivīna taida ni Muļku ni Pļōpu sādžōs naatroda.

Medinīki sazakauniejuši splāudeidamīs aizbraucá prūjom.

Policeja tūmar sōka nūpītni meklāt vaineigō. I tai pa mozam nu Pītera da Jōnám, nu Jōná da Brigitai, Zolái, kai pa dīdzeni dazalasāja da Madalái. Jū valk pi atbiļdeibys par malu ziņu izplatešonu. A Madalá iz tīsys, raudōdama gaužom osorom, nazcik řaižu atkōrtōjusá, ka šei nikaida lōča naasūt redziejusá.

Mīra tīsness tūmar nūtīsōja jū i izlyka naudys strōpi voi vīnu mienesi attupāt aiz redeļom.

P i z e i m á: Tys, kas nūtyka ai Pļōpu sādžu, nav nikas jauns. Agrōk na řaizi beja jau tai gadiejīs.

Pimāram, vēl cara laikūs Pīterburgā vajdzāja kam navin
teišam apstōt i atsaspīst iz Fontankys tylta sātmaleiša, pīsplaup upī i
vārtīs. Fontanka ir tik viņ plota, cik mūsu stypra saiminīka šņurá.

Zyvu, nikaida cytu iudiná kustūņu tymā nav, partū ka nu fabrikom, slimineicom laiž tymā vysaidus atkrytumus i nateiru iudini.

Tod tivleņ, soka, pi tō pīspļōvušō upī ziņkōreigī klōt kai lykti.

— Kō tu verīs, kū redzi, — vaicoj.

— Radzu lelu zivi, «kitu», verīs, verīs, kaida ástá, spurys, purnš!

— Kur, kur? — vaicoj dagōjieji.

— A voi to tu nikō naredzi? Nu, švakys táv ir acš!

Ziņkōreigīs, nagribādams pīzazeiņ pi sovom vōjōm acim, atkōrtoj:

— Patīsi, eukur zivš, kai bolka!

Pa tu laiku ziņkōreigu losōs vys vairōk. Sagōja vasals symts. Jī rádž jau izražizis nazcik kitu. Vīns ūtram rōda tūs ai pierstim.

Pa tu laiku pyrmīs, kas izdūmōja «kitu», pa kluseņom aizīt tōļōk i nu tīnis smīdamīs verās iz ziņkōreigīm muļkim...

Tai tod taidu muļku, kai rádžīs, beja seņōk daudzi i tagad natryukst na tik Pļōpu solā, a i vysā mýsu Latvejī.

IV. Tierga diņa.

N..... mīstenī ikkotru catūrtdiņ nūteik lels tiergs. Zemņiki vad iz šani sovus ražojumus: labeibu, lynus, lūpus. Sīvītis nas ūlys, vystys, gaiļus, svīkstu.

Cyti otkon brauc tū šū nūpierkt.

Dažs saiminīks cer tá satikt sovus pazeistamūs, rodus i pōrdevš, kas pōrdūdams, mīl iztukšōt vīnu ūtru vaļstš dagveina buteleiti.

Vysaidi omotņiki izstota iz tierga sovus dorbus: kubulus, bucys, spaņus, lineikys, skrytuļus, rotus, īlyukšus, skalinis, pūdus...

Žydi pōrdūd vacys drābis. Vīns ūtrs kūrpnīks, salicš iz placim nazcik pōru zōboku, staigoj pa tiergu, maklādams piercieju. Ļaužu pībrauc vasalom tyukstūšom. Dzierdis trūksnis: kvīc syvāni, zvīdz ierzeli, mauroj gūvš, klīdz ļaudš, sauc vīns ūtra, streidis, lomojās...

Seviški dzeivi ir, kur stōv pōrdūnamī zyrgi. Tá grūzōs čygni, žydi, krīvi. Jī iteic zemņikim sovus zyrgus. Vodoj tūs rindži, kopoj ai pōtogom, dancynoj, sāstās tīm mugorā voi jjudz lineikā i proskrīn kaidu gobolu.

Vysi krūgi bōztiņ pībōzti. Tī gryuši ir tikš vydā. Nu šō ļaužu pulka reši kas īit bazneicā i nūskaita kaidu pōtoru.

Pa tiergu dauzōs ari daudzi jaunekļi. Bryugoni gryb izavārt kaidu Madali, a skaistulis — bōleleņi orōjeni.

Natryukst tá ari zagļi i vysaidu ļaužu sabīdreibys saslaucīņu, kuri tō viņ i verās, voi navar kur apvāš ap pakšu kaida zemņika, izvilkt jam nu kabatys naudu, pōrdūt oklu, klybu zyrgu...

Taidi tieveni uzmaneigi verās, kas kū pōrdūd, cik sajem i kai nūgloboj ūzulus ai latim. Tod staigoj pec jō pakalī, kai susātivs, cikam jīm lūbīs izvilkt bumažņiku. Veikly ir šī puikys, nav kō runōt. Tik smuki mōk pīkrōpt mūsu zemņikus, ka jī i napamona, kai šī dīdeļņiki apteirej jūs kai pakōrtu pāleiti.

Staigōdams pa tiergu nūzavieru, ka pa lelōkai dalái zemņiki poši ir vaineigi. Dažs nu jīm, sajiemš naudu par pōrdūtū viersi voi zyrgu, ībōž tū kabatā, tai ka rādžis portmonetyš gols.

Zaglis, zynoms, klōt i palič vasala, naudená.

Tá otkon nazkaidš zemņiks pierk zyrgu.

— Cik moksoj? — vaicoj.

— 30.000.

— Padōrgš i nazkū stōv dagunu aplaidš.

Pakūds zirdzenš.

— Borōsi ai auzom, tod palikš tuklōks.

— Sōc «targavōtis», zyrgu pavad, pōrstīp jam pōrs řaižu ai pōtogu par mugoru.

Pōrdeviejs drusku nūlaiž. Jau runa īt par 20.000, i голу-golā sarunoj par 12.000. Sasyt rūkys i īt dzartu barišu, pyrms samoksōš, zynoms, čyganam naudu.

Kod zyrga pierciejs, jau labi išmūriejš, izgōja nu krūga čygans umai izgaisa. Zemņiks atīt da zyrga, a tī tik tukša vīta.

Vaicoj: — Kur zyrgš?

Voi naredziejš kas?

Redziejuši, soka, ka nazkas vedš, a kur i kai — nikas nikō nazyna; 12.000 cylvākam pa golam.

Tai tod, moz beja, kai rādžis, jam prōta, nūsorgōt sova zyrga, a krūgā i tūpaž vāļ prodžārā ai čyganim jaunim.

Zemņiks tik rūkys viņ plota i vaimanoj:

— Oi, oi, kai as taidš muļķš beju, ka napastatieju paž sorga pi nūpierkta zyrga!

Milū laseitōj! Tu varbūt breinojīs, ka Mikelá nav iz tierga. — Kai ta nav? Voi var koč vīns tiergš apzaīt bez jō.

Pazaver! Mikelš eukur staigoj škārs garum, rūkys ībōžš kabatā, papiross zūbūs ačš tai i svaida iz vysom pušom.

Naredzeisi jō pi dorba, bazneicā, pi grōmotys, avīzis, iz

kursim, a iz tierga jys vysod klõt, kai lykts. Kū Mikelš tá dora? — pavaicōsi.

A tá jam symts vysaidu dareišonu. Ai vīnu jam vajag sazatiķt, nu ūtra dabõt porōdā iz pušbutelis šnába, voi pīzalabynõt kur pi bariša dzeršonys, a golvonō līta, voi navar kur naviņ kō sazvejõt.

Dažu řaizi jam itys nūzadūd, viņ na vysod.

Tai ļaudš stōsta, ka vīnam zemņikam bejš vacs sunš. Nūsaut — jam nazagriebiejīs, beja žāl; atdūt kam, — nikas najāmá. Tod sadūmōš ilikķt tū maisā i atvást iz tiergu, labi zynōdams, ka vajag viņ pošam atīķt drusku nu rotim i maisa ai suni tivleņ nabỹš. Tierga zaglis, dūmōdams ka maisā teļš voi pušcyuķš, tivleņ tū nūkauš.

Kur beja nabeja pi rotim Mikelš; rádž, ka saiminīka nav. Pa tu laiku suná īpašņiks teišam aizgōja tōļōk i ziņkōreigi vārās, kas tá nūtikš. Mikelš vīnā ocu mirklī maisu iz placim i tik viņ jū redzieji.

Saiminīks, zynoms, iz policeji nagōja i siedīs sovūs rotūs, sōka trukšynõt iz sātu, atstōdams Mikelám pošam «rozabirāt» ai vacū Britanu...

V. Kopi.

Kas nav redziejš mýsu kopu? Rats ir taidš cylvāks, a taidu, kam nadaītu kod naviņ tymūs atšagult, vāļ nav. Tī guļ mýsu tāvi, mōtis, brōli, mōšys, veiri, sīvys, bārni...

A voi mīreiga ir jū dusa? Kas tū dāvá! Nabašņiku mīru traucej lūpi, zyrgi, cyukys, suni.

I kai jīm tī nastaigōt? Kopu sātmaļš izagōzš, vōrti sakrytuši...

Braukōdams pa sovu dzimtini, as řaizi nūstōju mozu šaļteiti iz kopim i, atšasiedš iz kaidys dūbeitis, aizadūmōju.

I maņ atīš laiks... i as tá guleišu... Aprakš mani i aizmieršš, kai eukur tū dūbeiti, kur stōv nūzagōzš i puššapyuš jau kristenš...

Umai as tryukūs kōjōš. Izdzierdu nazkaidu bolsu. Dzieržu, ka runoj na vīns a vairōk.

Maņ tyka baiš. As tivleņ zam kryuma i klausūs, kas tá býš par ļaudim, voi na razboinīki kaidi. A nikaidu ļaužu narádž. Tik pazarōdāja iz kopim gūvš, zyrgs, cyuka, vucyns i sunš.

Laikam goni kur aizmyga, a voi teišam beja palaiduši lūpus iz kopim.

Pyrmō sōka runōt gūvš... Nazabreinoj, milū laseitōj! Iz kopim vyss var nūtikť.

— Žāl maņ, maurōja gūtená, sovys saimineicys. Ak, cik nabašņeica labi mani borōja, klōja cysys zam kōjom, sukōja, mozgōja, cik jei deļ maná beja loba!..

A jōš maita taišni rogoná voi napraška.

Poša gon dzer, nūzaborōjusá kai kvāšná, a maņ žāloj i cysu skalineitis. As guļu vīnā slápnumā. Nu sōnim jau spolva maņ nūgōjusá. Sakūdieju. Palyku, kai radzot, vīni kauļy i ōda. A nabašņeicys maita tik par tū i dūmoj, kai lobōk izarušť, mōzroj sovus byudus, kai bryugonu samokšorōť, sataisāja sáv kūrpiš ai augstim papīžim, beistās i klāvā iīt. Vys gaida svōta, a kas ža jīmš jū, taidu

natikli? Paņ Mikels, i tys zyna, ka natikli pīlikņ pi natiklá, to bȳš div
natikļu goboly, a strōdnika nivina.

Zyrgs aizazvīdzš tai sōka kurnāt iz sova liktiná:

— Eukur stōv muna vacō saiminika dūbeitá. Taida vairs nabýš viers zámis. Cik jys mani žalōja!...

Lela vazuma nikod nakrōvá.

Kas ir pōtoga, myužam nazynōju. Ikkotru reitu jys atnásá maņ pa auzu garceišam. Sukōja, maudynōja. Muns stallš vysod beja sauss, teirs.

Ka laikim, vadūt jū iz bazneicu, as i sasveidu, jys nikod nastatāja mani iz vieja. Vysod meklāja kur aizvieja vītenis, apsádzá ai deči. Nabeja gadíná, ka jys mani dauzeitu, spardeitu ai kōjom.

A tagad?! Jō dāls, tys Mikelš natiklis, beņdá na cylvāks. Vysu dora ūtraidi, na kai jō tāvs.

Izdzierdš par Mikeli, as ļūti nūzabreinōju.. I tá jys ir! Varbūt leidzeigs munam najāgam.

Nu, pabraukōšu vāļ tōļōk, laikam jau naleišš jys maņ vairs acīs.

Tik kū zyrgs beidzá sovu syudzeibu, kai aizgaudōja sunš. Ak, tovu žieleigu gaudōšonu! Nav vairs munys mozōs Zoleitis. Nedelá tam atpakaļ, kai nūmyra. Kas mani tagad tai borōš, tai glōstās? Kas zīmys laikā īlaisš ustobā pasiļdāt sovys dāpeitis pi cepleiša? Kas paklōš ciseņu munā budkeni? Zolis tāvs pavysam nažieleigs cylvāks. Tik i dzierdi nu jō: — Áj ōrā, Britan! Sper maņ ai kōji, nadūd āšt. Lomoj, ka naasūt lobs sunš, narejūt.

A kai tu rīsi, ka maņ nu boda vysys zornys pōrzagrīzušys ir ai kōjom iz augšu?

Muns saiminīks bīži viņ atbrauc nu mīstená pīrejš tō nalaimeigō braņdīna.

As vysod jū sagaidūt lumstūs, a jys maņ ai pōtogu par mugoru: — Áj nūst! — aizabļaun. — Kō tu tá moldīs zam kōjom. Au, au, au! — Britans otkon sōka žieleigi gaudōt...

Patīsī, i maņ tyka žāl itō suneiša.

Varbūt muns palaidnis Mikelš naraudōš tai par mani, kai itys Britanenš.

Sunš vys vāļ žieleigi gaudōja, kod vucyns ai vepri sōka

streidātis, kam pyrmam runot. Golu golā viersu pajāmá vepris.

— Runys vītā, soka, as stošūs lobōk pi dorba. Munys saimineicys dūbeitá pavysam aizmiersta.

Naatīt jōs apzavārtu ni dāls, ni máita, ni veirs. A nav vāļ mieneša tam atpakaļ, kai jei nūmyra. Dūbeitá vysa apaugusá ai zōli. Pučēitis i tōs narevātys, nūkoltušs — i vepris dūšeigi sōka rakṭ ai sovu smáceri.

Vysu izjaucá, sadūbōja. Vucyns, vārdamīs iz vepra, sōka ari raudzāṭ zōleitis i bōrstāṭ sovys malnōs pupenis. Zyrgs ai gūvi taipāṭ gōja jīm paleigā.

Gūtená nūcápá plōcineiti, biereits pastatāja sovam saiminīkam pīminekli, a Britans, paciēļs sovu pakalis dāpeiti, palaistāja nūveitušōs Zoleitis pučēitis. Vōrdu sokūt, šī lūpeni, kai kurs mōcādams, atdává gūdu sovīm nabašnikim — saiminīkim, ka jūs rodi nivīns naatīt apzavārtu. Lūpeni aizgōja prūjom. As otkon pagrymu dziļōs dūmōs...

Nūmieršu i as.... Nu nōvis nav glōbiná, i kur as tikšu? Kaidu daiš nāšṭ strōpi par sovīm grākim? Kas atīš apzavārtu munu dūbi? Voi Mikelš? Itys dīdeļniks dreizōk symts řaižu nūstaigōš iz krūgu, nakai iz tāva kopu. Sīva?.. Jei ari mani dreizi aizmieršs. Tys Ignats, maņ līkās, vys stōv jai prōtā?.. Máitys?.. Tōs iziš pi veira. Jōm na da maná bīš? Kas atīš?.. Voi na tīpaṭ lūpeni, kurus tik kū redzieju...

Tūmār šū řaizi apzamōnieju. Padzierdu, ka iz kopim saīt ļaudš, a kas tá taidš, dūmoju, ai smīklym, jūkim, dzīsmom.

I patīsi, pazarōdāja pōrs jaunu puišu i nazcik skaistuļu. Jaunekli jau labi īmatušs rōvā:

«Vniz pa matuške, pa Volge»... a, nadabeiguši i vīna pantená, otkon sōcá: «Kur to tu beji, ōzeiti, munu?», voi: «Ak ,vy seni, maji seni» i tivleņ «Cáļ mani par Daugovu, par Daugovu»...

Madalis - skaistulis ai tīviņkim baļstenim dzīdōja leidza.

Ehe, dūmoju, brangi putyni saskrāja! Pazavieršu, kas tá tōļōk

bj̄š.

Vyss Ńys dīdeļņiku puļcenš sakiura nu vacīm krystim guni, rozalyka iz kopim, dabōja Ńnāba, aizkūžamō. Madalis sōka gramōt kompetys, naatsasaceidamīs i nu Ńnāba glōzeitis. Vysi pamateigi ičarkōja.

Sauleitá pošulaik jau taisōs rītāt.

Maitys soka:

— Vokors, jōit jau iz sātu, baiš palik̄t iz kopim.

— Ot, vōrnys kaidys, — atsaucá vīns nu jauneklim. — Voi ta var kas izleist̄ nu kopim?

— Soka, bīdinojūt, Mikel̄.

Itá Mikelš?!.. Tfu, tu, ragainš, — padūmoju, — kur jō nav?! I klausūs tōļōk.

— Muļķeibys. Nikas navar bīdynōt̄. Cylvāks nūmierst i beigta līta!

— A kur ža dvāselá palik̄?

— Voi ta as zynu,

Kaida tī dvāselá. Cylvāks i lūps vīns i tyspať.

— A pasok, Mikel̄, ka tu taidš gudrinīks, parkū lūpi nataisa deļ sevá kopa? I deļkō cylvāki nazagona kūpā ai lūpim iz pļovys?

Tá Mikelám varbūt̄ gryuši beja atbīldāt̄ iz skaistulis vaicōjumū. Jys pakausi viņ pakasāja, a pāč i soka:

— Lai saīt vys i ragaini, as jūs nazabeistu, nakts vydā varu tá drūši palik̄t.

Saceidams itū, Mikelš izvylka nu kešys kartys.

— Saspielāsim lobōk, draugi, cikam nasatymsa.

Īsōka kartōt̄.

Skaistulis pazacālá, a navarāja jau taišni paīt par kopu stidzeni. Vys jōm to tī, to tá mātās kōjis, i natōli nu muna kryuma nūplāsá ōzeiti. Beidūs tik, kab natyktu maņ tys iz kokla.

Mikelš vys svīdá iz zōlis tāva bumažkys.

Jam nagōja karta.

— Stotu pādejū ūzulu, lai nūraun mani vys i ragaini! — klīdz Mikelš.

Nu, dūmoju, atgōja muna šaltš parōdāt̄ ģitim palaidnim, ka cylvāks nav par lūpu. I aizaviekšu palādys bolsā:

— Uhu, uhū!

Ka īspartu jū vydā pārkiunš, jī nanūzabeitu tai, kai nu palādys klīdzinā.

Pyrmis tryukōs Mikelš, tod jō draugi. Madaļom vīnā ocu mirklī izskrāja car pakausi vyss reibums. Vysi kōjis aiz placim i bāgļ.

As vāļ:

— Uhu, uhū!

Mikelš, skrīdams pakryta i taišni ai dagunu syltā vāļ gūvš plōcineitī.

Madaļom aizamátá aiz nazkaidys noglys drābis, lyndraki viņ nūšvierkstāja.

Mikelá draugim na lobōk klōjās.

Kas tyka ai purni zyrga pīmineklī, kam aizamátá kōja cyukys izrokumūs, aiz kopu dūbjom, krystim. Naidinīki kai sazarunōjuši, skrīn iz munu kryumu.

Kū darāt, dūmoju:

Tod laižu gaudōļ vylka bolsā i patš nu kryuma ōrā.

Plōni gon maņ izītu, ka atrostu jī tū Krištopeni tupūt zam kryuma. A, pamaniešs, ka nazkas skrīn, taišni aptroka. Jī, dūmōdami, ka smuts, voi kaidis nabašņiks dzanās pec jīm, klīdzá nasovā bolsā:

— Ļauteni, glōbit! Jezus Marija! — i cik viņ spāka tai rōvā pa ceļu, ka ni ŗaizis naatsavārā atpakaļ. Ak, tovu trokū skrīšonu!

Madalis památá nu pakalis sovus bryugonus. Jōs didzá dreizōk par puišim.

Nu jūs skrīšonys sazacālá tik lels puteklis, ka varātu padūmōļ, ka tá goni dzan symtu lūpu. Nu, lai sáv jī bāg, a kō ta as skrīnu, pazavieršu, dūmoju, voi napalyka laikam kō pi gunkura.

Kas tū dāvá! Šnába a ni laseitis. Tukšys viņ butelis — maņ naidinīki naatstōja ni druskys. Tápaļ pōrs kartu guļ iz zámis — i capurá — varbýt tō Mikelá. Jimšu, dūmoju, tū leidza, pīzagadās, a pec pōrdūmōju i izsvīžu iz gunš.

Ak, Mikel, Mikel! Kur palyka tovs drūsums, kur tova

gudreiba? Tá nu putyna bolsa táv sōka treisāṭ biksis, a kas to ai tevi
bȳṣ, ka tu tiksī pi smutim? Kaidu dzīsmi tūlaik tu dzīdōsi?

Atsametṣ ceļūs, nūskaitieju par nazynomim maṇ nabašnīkim
vīnu «Eṅgelṣ Kunga» i mīreigi laižūs tōļōk.

VI. Ūtrō viestulá sīvai.

Sīveņ, pastōsteišu tāv breinumu. Gribi tici, gribi nā. Satyku valnu.

Ejmu as sáv tai car Šmakoukys sylu i radzu: maņ preteim nazkas malns iz tīvom kōjom.

Dagōju klōt, tovu nalaimi! Smuts! Ai roгим, nogim, ásti, purni... vōrdu sokūt, vysā, kai pīdar bīt eistam smutam.

As tai i apmyru nu bailis. A jys pi maná vāļ tyvōk i soka:

— Kristopeņ, kō tu beistīs, īsim iz Šmakoukys krūgu — i pajāmá maņ, naidinīks, zam rūkys.

As grybu pōrmāšt krystu, a navaru: smuts turīs aiz munys lobōs rūkys. Raugu aptaukstāt iz kryuteža škapleru voi kristeni — i kairū rūku apčiers, ragainš smīdamīs vāļ soka:

— Tu varbīt beistīs, ka as tevi grybu aplaupāt. Navajag maņ tovys naudys, pošam dīsgon. Īsim! — i dastyumā mani da krūgam. Tá viņ as pamanieju, ka napajiemu leidza ni kristeni, ni škapleri.

Krūgs beja bōztiņ pībōzts nu vysaidim ļaudim: vacim, jaunim, sīviņom, maitiņom, paņ natryuka i bārnu.

Dzeršona gōja pylna mārā. Eukur vīns, pōrdevš lynus, sukoj ai sovim draugim jau catūrtu šnába buteli, a tik nazcik tam breižu atpakaļ, kai dzieržu nu jō runys, nasagōja ai škaplernīku par 50 kapeikom, pierkūt lementareiti deļ sova dielená.

Tōļōk sād nazkaida rasna Madalá, jau labi īsorkusá nu šmakoukys.

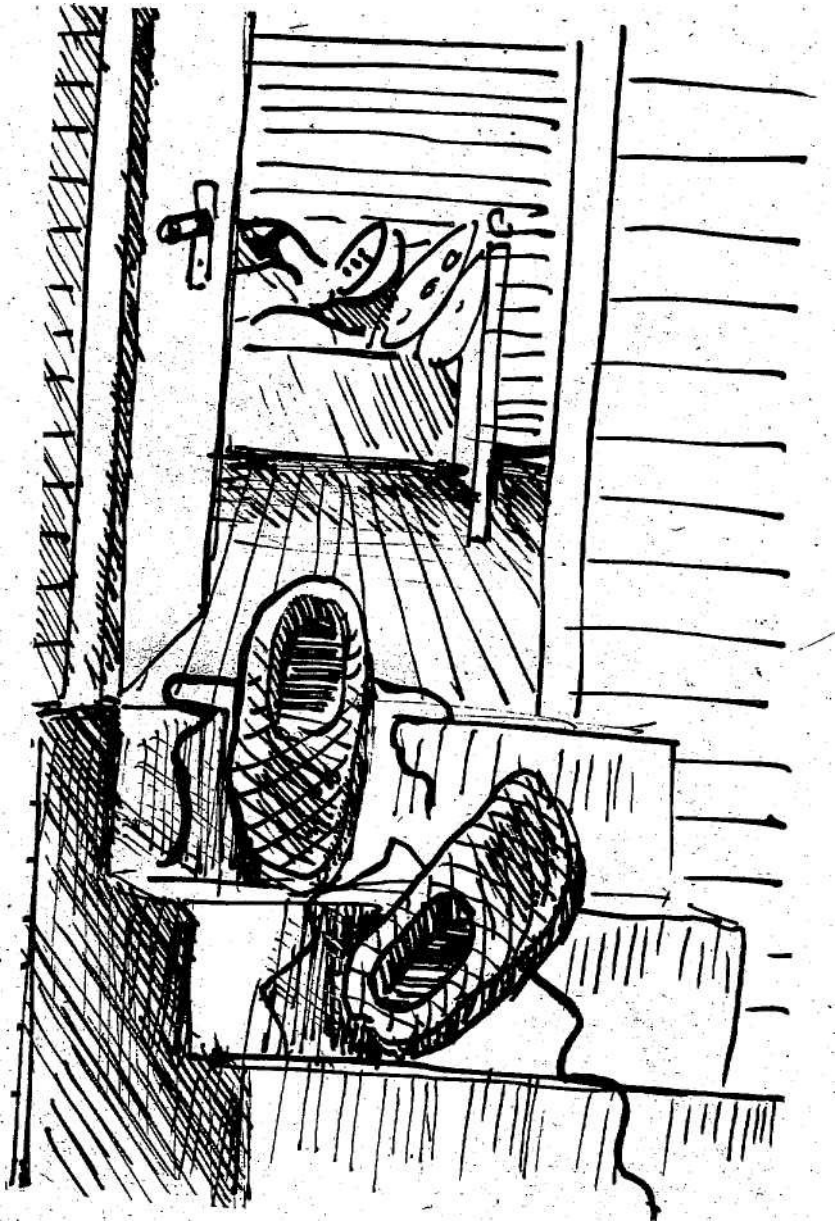
Jeī, sysdama iz golda ai kulāku, tai soka sovai kūmai:

— Voi tu dzierdieji, kūmeņ, taidu breinumu? Tei roгона Brigita apbūrā munus cōļus. Nudi, palyka kai bez prōta! Sōka staigōt atspriekleņ.

— Nu, kū tu tá sepináj! Kai itū varāja jei izdarāt?

— A cīži vīgli. Tu pazaklauš viņ. Ceļus as pa reitam, ejmu iz klāvu, verūs — pi durovom pastateitys div veizeitis. Vīna ai dagunu iz klāva durovom, a ūtra iz ustobu. Vot itys i izgubāja munus cōļus ai visteni. Nikō naād i plyukoj vystu.

— Nabādoj, kūmeņ, daboj viņ raiba suná spolvys, smolki tōs sagrīz, pīlic klōt šņaukōjamō tabaka, īsola sauveiti i apkiupynoј visteni ai vysim cōleišim — Kai ai rūku atjīmš.

— Nu, pagaidi tu, rogonā, — vys vard vāļ Madalā, — nūišu as iz čyulīti, idūš maņ apčyuksteitō sōlā, tod padareišu, ka jōs vysi syvāni ai cyuku doncōš i staigōš iz pakalis kōjom! —

Pošā koktā sād, jauns pōreitš i nazkū pušbolsā runoj vīns ai ūtru.

Dažs tāvs īdūd pa čarkenái sovam mozijam dielenám.

— Ša, izdzár, — soka, — styprōks b̄ysi!

Tá i čygani dzer barišu, i krīvi trynās pa vydu ai sovam garōm bōrzdōm.

Umai durovys atsadarāja i nazkaidš jauneklis, pavadeits nu sovim draugim, ai lelu trūksni īzadrōzā krūga.

— Ā, vasaly, vasaly, Mikeļ! Kur ta tu tik vālu? — Vysi jau pi dorba, a tu vāļ snaud. Tivleņ pret Mikeli izauga vasals buteļu mežš, jō krūdzinīks pamanāja, ka šudiņ Mikelám ir pylns «bumažniks» ūzulu. Kur jys tūs jāmá, kas jam par bādu!

Jaukū laseitōj! As pavysam aizmiersu paskaidrōt, tāv vāļ vīnu lītu. Ka tik kū valns īvyļka mani krūga, kai jys pōrmaināja sovu izskotu i palyka par vīnkōršu latgalīti: ai garu, bryunu, sajūztu sveitu, bez bōrzdys, ai nagarom ūseņom, capurá golvā i peipá zūbūs. Taida veidā vysi jū tá pazeist. I valns nu sovys pusis dažus sauc par svōtim, svainim, sābrim, a vairōk vys par draugim. Iz Madaļom skaistuļom myrkšynoņ ai acim. I tōs, kai palādys, izbūzušys sovys malnōs actenis, tai ūrb valnu. I, patīsi, kai pazaveru iz smuta, brangs i vāļ dīsgon jauns veirītš, taidš, soka, pateikūt sīvītoņ.

Tod jys daīt pi vīna, pi ūtra, izdzer, parunoņ, kam paklabynoņ ai rūku par placim, kam īšveikšt nazkū ausis i atstōja mani vīnu pošu, pīsāda pi Mikelá.

Krūgā dorōš vys jautrōk. Dzierdīs smīklys, napīklōjeigys runys, lomōšonōš, bezkauneigys dzīsmis...

Valns, aug, kai iz mīļom, rūkys viņ tryn.

Pa tū laiku as vaicōju nu sova kaiminá, kas tys taidš Mikelš?

— A, taidš najāga, natiklis, — nūzasplōvš atbiļd maņ kaiminš, — strōdōt nagryb, zūg nu tāva naudu, pa krūgim viņ volkojās. A

zyrga maklādams i klāva mōk ileiš. Skaitāt i rakstāt ni bu, — ni me. I muļķš vāļ taidš, vys pļōpoj, ka Dīva naasom. Iz bazneicu reši kod atīt...

Ot, ša táv ņaizá, dūmoju, i tá Mikelš Natiklis. Kur tik viņ jō nav? Mikelš tī, Mikelš tá. Vīnā draudzī as jū redzieju ai malnom ūseņom, ūtrā ai dzaltonom. Gradzyni samaukti pa trejs iz vīna piersta voi iz vysim pa vīnam. Tai tod, tei nazōlá, kai rādžīs, aug varbýt pa vysu Latgolu.

Valns, dagōjš da Mikelám, sōka jam pīzasmīt:

— Nu, kur to tu palyki tik padeveigs? Seņ as jau tevá tá naredzieju. Varbýt vys pa bazneicom siedī.—

Mikelš ai rūku viņ atmátá.

— Kas naatzeist Dīva, kam ta jam bazneica.

— Ai, plemīnik, plemīnik, kū to tu žauņ,— atsasaucá nazkaidš jō dzádzka. — Tu losīs tak precātīs. Kai ta bỹš?! Ka naīsi iz bazneicu, to muna krystamaita niparkū nagribās īž iz pogostu, rakstāt tōš suná lauleibenis.

— Atrasšu cytu, — ņūrdžam daguna Mikelš.

— A cyta naiš pi taida pūrdulāna. Redzi, kaidš gudrinīks. Dīva naasom! — tai soka nazkaida sīvítá, kura pec izarōdāja par jō krystamōti. — Nu, soki, nu kaidys to tu bībelis izskaitieji, ka naasūt Dīva? Tu tak i lasāt vāļ jiedzeigi namōki. Sova paž vōrda vāļ nu ņaizis navari izskaitāt. Soki, nu kureinis tu zyni, ka Dīva nav,— styprōkā jau bolsā sōka runōž krystamōtá. — Soki, a ka nā, to tivleņ as krisšu tovā cakulā. Voi ta mās par veļti turājam tevi ai krystāvu pi Sv.Kristeibys i atziņom, tycom īšk Dīva vysuvareiga. I voi na ari aizalīdzom. A i jys tič, ka ir Dīvs.

Tá pazaveru as iz smuta: sazavībá gon, a cyti itō napamanāja.

— Maņ, krystamōž, boļševiki ir stōstiejušš, ka naasom Dīva, deļ tō, ka jō narádž.

— Ak tu vucyna golva, kumelá prōts! A voi ta tu redzi, kai itys

braņdīns dadzinoj tovys i munys zornys?!

— Nā!

— Nu to daudzi kō mās naradzom, a tūmār tys voi tys vys ir? A pavaicoj nu doktora, kod jys sagraiza nūdagušū nu braņdīna cylvāku. To baiš pazavārt. Dasa nav tik sacapta, cik zornys sadadzynōtys nu braņdīna. Nu, Dīva narādž, labi, a nu kureinis jemās saulá, zvaigznis, mienesniks. Nu, pataisi kaut vīnu taidu zvaigzni, ka tu taidš lels gudrinīks!

Izdzierdušs itū, cyti sōka smītis.

— Kur jam zvaigzni pataisāť dabasūs, ka jys topys eceižai, i tōš namōk īdzeiť, soka nazkaids puisš.

— A cik to tu paťš īdzyni? I tōš pať vāļ izvolkōji nu sābra eceižys, — turis Mikelš.

— Kai tu dreiksti tai runōť, komunists tu taidš — i sōka jī obi streidātis.

Pa tū laiku valns vīnam i ūtram īšveikšť nazkū ausis. Tod as radzu, ka šī divi gaili tivleņ jau sōkš lupāť vīns ūtram pakaušus i var cāľtis lela kaušonōš storp cytim. Sōku dūmōť paťš sevī, kas ta ai mani bỹš? Valns vīna olga mani naatstōš. Jys šūnakť vāļ var aizstīpť iz āľni. Palikš sīva, bārni...

Pazaveru vysapleik, voi nav tá kur mūkys voi krysta, a narādž nikur. Tod iz munys laimis tymā pať šāľti krūgā īgōja nazkaida ubadzá, apzagrōvusá ai kristenim, škaplerim, rūžaini.

As tivleņ pi jōš klōt.

— Čoceiť, — soku, — pōrdūņ maņ kristeni i škapleri.

— A delķō táv tī aizavajdzá krūgā?

— Čoceiť, tá valns pazarōdāja!

— Ai, ai, kū tu tá runoj?! — breinōjās ubadzá, — Ša, ša! As tivleņ škapleru iz kokla, dagōju pi smuta nu mugoryš pusis i izviľčš kristeni — aizaklīdžu:

— Áj nūst, naškeists gors!

Smuts, kai pārkiuná īsparts pōrkryta car greidu i pazarōdāja iz mozys šaltš tymsijā koktā sovā eistā veidā. Nu purná jam gōja sāra gunš, acš tai i daga, kai div korstys ūglis. Vysim dzārōjim nu bailis moti sazacālā iz augšu. Valns saklabynōja zūbus i aizablōvš najaukā ōža bolsā, kai vātra, izskrāja pa škūrstynu. Juškys viņ nūdōrdāja.

Puiši sōka krystātis, sīvītis treisāja kai apsis lopys. Daži laidās ōrā pa durovom, par lūgim i bāgš prūjom.

Krūdzinīks nu lelys bailis tai i pakryta iz šmakoukys bucys.

A, seviški pōrzabeida Mikelš. Jys vys klīdzā:

— Ak, Dīveņ, ak Dīveņ, glōb mani — i cytus pagryusdams nu kōjom, skrāja nu krūga kai troks. Pec daži stōstāja, ka jys, skrīnūt, ai vīnu rūku pīturiejš sovys biksis, a iz reita redziejuši, kai kaļtiejš tōs iz saulis, izstīpš iz statenā.

As ari bāgu — i izažōvu nazkaidus kryumūs, sapliešu sáv vaigu, dagunu, ausš i, kod tyku jau iz celā, givūs škapleru. Ak tovu nalaimi, otkon nav! Rádžīs, skrīnūt bīšu tūs izgaisynōš iz celā.

Mani apjāmā bailā nu jauna, a izdzierdš tyvōkā sādžā gaili, drusku aprymu.

— I kai tu, sīveņ, izlaidi mani bez kristenā, bez škaplerim. Atlaidu tá nikur, rádžīs, dreīži nabīš, atsyuti tod maņ tivleņ tūs pa postu. Pošam kauns prasāt nu ļaudim. Mikelám ari pakar i dazaver, lai jys nosoļ. Pasoki, ka tāvu jau gribiejš valns nūraut iz álņi. Ka jys naklauseitu, to tikš taidš najāga par puisi pi smutim.

Atsyuti dreīžōk škaplerus i lyugšonys grōmotu.

Voi izkolta jau īsols?

Paskubynoj ari, lai Napraškūs tyktu dreīžōk pastateits krysts. Vys drūsōk bīš dzeivōt.

Ka nanūrauš manā smuts, to dreīži rádžāsīmās.

T o v s p ō r z a b e i d ī s K r i s t o p s .

Šmakoukys krūga tyvumā.

VII. Ubogi.

Braukōdams pa sovu dzimtni, as asmu jau redziejš daudzi ubogu, a taidu, kai X... draudzī — vāļ naredzieju. Lyudzu pazavārt iz jīm. Sād pi bazneicys divejōs ryndōs jauni, vaci, leiki, klybi, okly. Vīni dzīd, cyti lelā bolsā skaita pōtorus. Ikkotram pi sōnim ir plota, dzilá kulá, tai ka patš var tymā īleist i vāļ b̄ytu vīta deļ, taidim pat divejim ubogim.

Pusá nu šīm, tai sauktīm nabogim, varātu vāļ strōdōt. Daži varātu b̄yt par gonim, sorgim, kolpim, kolpyuņom, a ubogu omots jīm ir daudzi pateikamōks: moz dorba, siedī iz vītys, lyudz Dīva, a maizeitá i naudená tai i kreit kai nu dabasim.

Ot, daīt pi jīm kaida saimineica i soka:

— Nūskaiti pōtorus par Brigitys dvāseli, — verīs, i īmīdz jīm kū naviņ rūkōs. Pīīt klōt pi kaida i saiminiks, — Ša táv pōrs rubļu, nūdzīd saļmys voi litaneji par munu nabašniku dieleni. — Nu ubogi i raun.

Ji labi pazeist vysus gondreiži draudzis lūcekļus.

Dorbadīnom, staigōdami nu sādžys iz sādžu, tyvōk vāļ īpazazeist ai ikkotrys saimis īškdejīm apstōklīm. I svātdīnom, sādādami pi bazneicys durovom, stōsta vīns ūtram, kas ir tys voi tei, kurī īit bazneicā.

Tod na vīns nu jīm, sajymdams dōvynu, bolsā soka:

— Paļdis táv, čoceit, paļdis. — A patš sevī dūmoj: —Ak, tu skūpō rogonā! — i maizis, i tōs táv žāl, cik ža tu tá īdevi? Zvierbulš, i tys, varātu vairōk apāšt. A poša iz Madalis krystobom apiedi vasalus trejs plōciņus i div sīrus. Tu dūmoj, ka ubogam i vādara nav.

I otkon lela bolsa sōc kaidu saļmu. Jam preteim sād div ubadzeitis. Vīna i ūtra tur rūkōs rūžaini, dalyktu pi pošam lyupom. Jōs, kai pazavārt, padeveigi tū skaita, a patīseibā napalaiž car sevi nivīna, ka jam napīšyutu kaida īlōpa.

— Pazaver, Brigiteņ, eukur it vacis Stopons. Vakar jys pīdziers gribāja sasiņt savu sīvu, a tei dūšeigi bruka jam viersā i stipā pōrs ŗaižu ai pōrneicu par pīri. Redzi, kaidis bumbulš jam šudiņ izskriejš.

A Brigitys kaimineica otkon:

— Veris, veris, Madaleit, it iz bazneicu Monika. Redzi, kaida

īzazīdusá ai zōļom. A papīži, papīži kaidi! Tikkū na augstōki par munim kastelim. Naseņ jai bez lauleibys pīdzyma bārns. Áj, áj, žubeiņ, nūžāloj par sovim grākim...

— O, i rasnīs Pīters tā! — sōc otkon ubadzis. Pi jō nikod naizavad šmakouka. Godōs, ka bārnam zōboku nav, pītryukst dažu ņaizi maizis, sōlá, lūpim bareibys, naizroksta ni avīžu, ni nūpierk deļ sovim bārnim kaidu lementareiti, a šō ryugtumená nikod natryukst.

Lobs saiminīcēš i ubogim dūd paraudzāņ.

— Redzi, redzi, jauns pōreits īt. Jī varbūt jau sōc sazavīnōņ, dreizi i saukšonys rakstās. Gribit lyudzit, gribit nalyudzit, a iz jiusu kōzom mās būsīm, kai lyktys. Nikod jiuš nu mūsīm naizbāgsit.

Tá kai ņaizá aizazvanāja iz lelō Miša. ņaudš steidzās vīns par ūtru dreizōk aizspāt svieteibu.

Tod ubadzis, naspādamys pōrsejōņ vysus ļaudš, sōc lelā bolsā litaneji:

— Kirija eleison...

A cytys vys napōrstōj vāļ lōpāt bazneicōnu.

— A, i Zolis dāls izlaists jau nu cītuma?! Pranča tāvam jys beja pōrlauzš četrus sōnkauļus i sābram izvedš zyrgu nu stallá.

— Čyganu, čyganu cik šudiņ īt daudz.

Nu, naudená globojīs, bumažnīceni sorgitās.

A kō tá krīvam, garai bōrzdai, vajag?.. Jau na ai lobu prōtu jys īt.

Otkon nazkaida ubadzá:

— Ak, tovu breinumu, pazaver, mōseņ, tei skūpō Mōra nas slymu syvānu iz uperš. Vakar tys sprōga zámī, dakōvá, a šudiņ gryb likt iz oltora. A, lai jī tāv vysi apsprōgst, nūtruceisi, rogonā taida, vāļ nu mūsīm kaidu!

Kod sv.Mišš jau beja pusī, rōpoj iz bazneicu nazkaidš jauneklis. Ubogi zynoms, navar nūcīst, ka napazasmīņ.

— Kur ta, itys tievenš tik vālu? Voi jam mōtá naīdává laikā kōpustu

pastrābt, voi dagunu jam nanūteirā?

— Jimsi tu Mikelám golu, — soka ūtra ubadzā, — jys i nu puš Miša izbāgš ōrā. Bazneicā jam vysod sōpūt vādars. Navar nūzaklausāt ni sv. Uperš, ni mōceibys, a krūgā jys var nūsādāt vasalys dīnys i nikas jam naaizsōp.

Ļaudim izejmūt nu bazneicys, ubogi palīk vāļ izbōzeigōki:

— Ai, idūdīt, ļauteni, nabogim-ubogim, lai jiusim aug maizeitā i lūpeni, lai jiuš poši dzeivōtu symtu godu, lai... Tá ubogs napabeidzā lyugtīs, nazkaida ubadzā izspārā jam iz kōjis. Tys aizaklīdzā:

— Ai, ai! Kō tu tá leiņ iz munys slymōs kōjis?

— Zynu, zynu kaida tāv sōpā kōjī! A, kas ta pīsāja pi stuļpis tū sapyvušū gali, lai ļaudš, vārdamīs iz tīm tōrpim, vairōk idūtu tāv naudys, tu dzārōjs taid!

— Klusi, rogonā! — Klīdz ubogs, — voi ta as nazynu, ka tu nu oltora nūjiemi vīnu sīru. Loba ubadzā, nav kō sacāt.

Vōrds pec vōrda, vīns giunās aiz kastylā, a ūtra aiz vāzys i sōc kuļstāt vīns ūtru. Vāzys viņ poukš. Saskrīn cyti ubogi i ar lelom varom izšķir kaušļus.

Pec nešporim pi bazneicys palyka tik eistī ubogi: naspieceigī veči, slymī. Lelōka jū dalā lasājās iz tyvōku sileni, natōli nu krūga. Tī jī izdūmōja sataisāt sāv pec garim pōtorim eisys i pamateigys vakarinis.

Jaunōkī i dreizōkī nūskrāja iz krūgu, atnásā, 20 buteļu šnába, struceiti šmakoukys, kringeļu, dasys, pernīku, sytnīka, papirosu — i ubogu ballā sōcās.

Tys paļ oklēs ubogs, kurs pi bazneicys tik žieleigi spielāja saļmu meļdenis, tagad rōvā kadrili, poļku, vaļsu i, seviški, jam veicās trepaks aba kazačoks.

Īšmūriejuši, ubogi i ubadzis naizcītā. Nūsviduši pi molys sovus kastylus, vāzys, soka lakstāt kai kurs mōcāja.

Ak, tovu vīglumu jū kōjōs! Tys, kuram beja pīsīta pi kōjis sapyvusá galá, lakstāja vysvairōk, dzīdōdams:

— Ai žgi, gavari... Cyti otkon, sasāduši pi buteļom i struceiša, vysi kŭpā traucá:

— ... Steņka Razin vyplyval...

Ubugu ballá aizavyļka aiz pušnaktim, jīm pamaisāja leits.

Vysi sōka lasātīs iz sovim kōktim. Otkon saleika ai trejim kuprim,
otkon sōka klybōṭ voi mōnāṭ:

— Ḷauteni, apzažālojit iz nabogim-ubogim. Īdūdit maizeitis
kaṅceiti!..

VIII. X... draudzis bazneica.

Atsastaigōjušam vasalom nedēļom pa dzimtinis kolnim, lājom i caurojīm zemstis tyltim, pateikami ir svātdīnis dīnā iīt bazneicenī i atsarauļ ai dūmom koč iz mozys šaļtenis nu dīniškom m̄ysu aizajimšonom.

Tod īgōju X... draudzis bazneicenī.

Pyrmis nu tōs īspaidis nalobs: ļūti aplaista, nakrōsōta nu Moižeša vāļ laikim, jumts tak, iz oltorim greizi lukturi, sīnys ai staipieknim, apšmurguļōtys. Vysur karinej staipieknī, rādžis puteklis. Karūgi vaci, a ļaužu pīgōja dīsgon daudzi.

As arī izamaisieju jū vydā — i, pōrmetš krystu, īgrymu dūmōs.

Eukur suplōk ai mani tup iz celim sīvītá. Pi jōs mozs, skaists puisāns, godu 2—3. Staigōdams pīzatur pi mōtis:

Ak, žieleigs Dīvs, dūmoju, i as nazkod taidis beju, a tu, mīlū bierneņ, kod naviņ paliksi vacs kai as. Laiks skrīn i apturāť tū nīkas navar...

Tápať natōli nu maná krāslūs sād vaca, sierma-sierma sīvītá. Jei korsti lyudz Dīva. Radzu, ka jai nūbyra par byudim pōrs osoru.

Kaidys jūtys dūmoju, viļņoj tagad jōs sirdi? Kū jei dūmoj, par kū sapņoj? Deļkō aizraudōja? Voi nažāloj sovys jauneibys? Voi apjem jū skumá, ka jōs dāly i maitys nūgōja pa suná celim i tagad jū, jau bezspieceigu, pi vacuma, dzan ōrā nu ustobys i žāloj maizis rīcenis? Kas zyna?.. Nūzapyušu i as, apdūmōdams kas to b̄yš ai mani pi dzilá vacuma, kas borōš, kas žālōš?

Ak, žieleigs Dīvs, naatlaid maná! I atveru lyugšonys grōmotu. A jūtu, ka nazkas kai grōbojās maņ ap kabatu. Kas tá taidis, lyga, dūmoju, varb̄yť.

Voi na patīsi tī ubogi, tī runōja, kab naudeni globōju, a pōrzalīcynōju, ka tá na zaglis, a suplōk ai mani stōv nazkaida

skaistulá izarūšusá, kai pučaitá, kai maganená. Moti sagrīzti taidūs rindžeišūs, kai sivientená ásteitá, byudi izmāleiti, koklys plyks, varbūt pītryuka, šymā vītā perkelá. Kopcená sataiseita nazkai ai gailá ásti, grōmatená rūkā, a radzu, ka nacīzi nu tōs jemās. To jai vajag paraudzāt motu, voi kōrteibā, voi bizis burtš dzeivys, naatrōvā tōs kaidš sovvaļņīks puika, to gradzynu jai jōpōgrīž iz piersta, to kopceni jōapraun. Radzu ari, ka vys myrkšynoj sovys actenis iz puišu pusi, voi nazaver iz jōs tī kaidš Jōneitš.

Pazaveru par placim, kur jei tī skaita.

Ak, tovu kaunu! Grōmatená pōrgrīzta iz augšu! I šei skaistulá cer kū naviņ izlyuģt sáv nu Dīva!

Tá kai řaizá sazvanāja iz upereišonys, ļaudš mátās ceļus i mani atstyumā drusku molā. Patupiejš mozu šaļteiti, otkon ceļus kōjōs i radzu, ka pret mani izataisāja vīna sīvítá. Jei, atsamatusá ceļūs, pīleika, nūlyka lyugšonys grōmotu iz pošys greidys, atsaspārā iz tōs ai obejom rūkom, a ūtru golu, kurs narunoj, izstatāja iz durovu pusi. Nā, dūmoju sovā prōtā, nabyš, Krištop, labi i drūši stōvāt tyvu, jōit vāļ kur molā.

Tik kū as pazakustynōju, kai maņ preteim čōpoj nazkaidš veirītš nu bazneicys, laužās car ļaudim i kai lōčš drōžās viersā. Kur nakur dora sáv ceļu ai kulāku i maņ ari, naidinīks, īgryudá tik stypri zam eikšim, ka tagad vāļ sōp.

Tá otkon, stōvādama nazkaida sīvítá, sadūmōja izteirāt sáv dagunu. Tod jei bez vysaida lakatená, sagrōbōjusá tū ai pīcim pierstim, spryudāja valī i, kū Dīvs dává rūkā, «šļopnāja» ap zāmi, tik kū maņ na iz bikšom.

Rībums mani tai i pōrjámá. Voi ta táv, sīvīt, dūmoju, nav jau i skustená, tu namozgōta taida cyuka. Moz itō. Vīns ūsainš veirītš, stypri atsakōsiejš i pavilčš vāļ ai dagunu tik stypri, ka karūgi i tī sazakustynōja; kūpā ai šnergelim izsplōvā vysu iz greidys. Vārdamīs iz itō, jutu, ka vysys munys zornys pōrzagrīzā vādarā. Maņ sōka it

vamys. Īšu, dūmoju, kur stōv mozōk ļaužu. I tī nabeja maņ laimis. Kai řaizá pret mani stōv nazkaidš jauneklis. Dīsgon labi apzagierbš. Viezená rūkā. Iz pierstim nazcik gradzynu. Pastōveigi rīž iz augšū sovu cakulu, a tys na cīži jō klausa, moti vys kreit jam iz pīris. Lyugšonys grōmatenis pi jō nav. Stōvādams verās iz vysom pušom, a vysvairōk, kur stōv Madalis. Žōvoj i tik, pogōns, stypri, ka maņ ap ausim viejš tai i īt.

Kod ļaudš matās ceļūs, jys stōv kai nūlauzta kūka stymbyns. Nu laika leidz laikam nūslauka putekli nu sovom pierdukņom, a nabogs, narádž, ka jam pa mugoru rōpoj trejš mīly sātys kukaineiši: prusaks, blaktš i vutš — i kai sarunōjuši, lein jam aiz apaklis. Jauneklis saraun řaizi placus, saraun ūtru, голу golā naizcītá i, aizbōzš pierstus aiz apaklis, sōka jūs tī medāť.

Pa tu laiku viezená izkreit jam nu rūkys. Jys pīzalic pec tōš, i nu vīnys kešys pabyra jam kartys.

Ak, tu dīdeļnīks taidš, dūmoju, kas tu taidš esi??? Vierūs, vierūs, tyspať kur naseņ dzīdōja iz kopim «Kur ta tu beji, ōzeiti munu» i pec tik najauši tyka ai dagunu gūvš plōcineitī. To tu esi muns vacīs pazeistamīs Mikelš Natiklis!

Cyts sazakauniejš atstōtu kartys i šmauptu ōrā, a šys tievenš sōka tōš mīreigi lasāť. Tūmār, nūtyka jam kas pavysam nagaidams.

Iz kartom sakryta mōsenis, kai zvierbuli iz mīžim, saplyukōja tōš gobol gobolym i svīdá jam acīs.

— Ša, kartojs, zosols taidš!

Mikelš satveika i, napōrmetš krysta, dīdzá nu bazneicys ōrā. Kas ai jū pec nūtyka, nazynu. Dzieržu, jau teik laseits Evangelijums.

Ļaudš cālās kōjōš i vītā, ka uzmaneigi klausātīs Dīva vōrda, sōka kōsāť, sprauslōť, teirāť sovus dagunus, šniukōť. Cyti otkon īt ōrā, šliukojūt ai kōjom pa greidu.

Kas ža tá taidš, dūmoju?! Kur palyka itīm ļautenim prōts. Var bīt izsvīdá tū ōrā nu sovys golvys kūpā ai pūrdulim?..

Vīnā koktā bārņuks spruka raudōt, ūtrā laidá valī vāļ skaneigōkys stabulis. Vys itys sacálá taidu trūksni, ka gryuši beja dzieržams bazneickunga bolss.

Tod, dagōjš tyvōk pi ambonys, sōku klausātīs.

Beja runa par senejū Salomona bazneicu, kura tyka saleidzynōta ai itōs draudzis Dīva nomu.

Bazneickungs aicynōja, lai ļaudš pīpaleidz izdarāt remontu. — Redzit poši, — soka, kaida ir mýsu bazneicená. Dreizi var sakrist. Lyudzu, saejmit šudiņ — pōrrunōt par bazneicys remonta izdareišonu.

Īšu, dūmoju, i as, car ziņkōreibu pazaklauseišu kaut nu tōlīnis, cik saiš tū x... draudzis lūcekļu pazapyulāt par sovu Dīva nameni, kur jī tyka nūkrysteiti, salaulōti, gōja pi grāka vaideišonys... i kura pavadās jūs iz tū myužeigu dzeivōšonu.

Izgōjš nu bazneicys, verūs, stōv div puiši — ūsaini.

Vīns rōda ai lelū pierstu par placim, kas zeimōj, ka īsim, raug, iz bazneicys sapuļci, a ūtrīs — taipat ai lelū pierstu par placim roda iz krūga pusi. Vāļ ŗaizi jī svīdá ai pierstim, golu golā tūmār krūgs pōrvarāja bazneicu. Cyti otkon, dzieržu, navar atīt, ka jōapzaver zyrga, tam sasōpiejš vādars, cytam golva. Tam otkon kōjī nazkas izadyurš, jōnūit da «peršolam». Bōbenis vāļ saītu, a kū ta, soka, mās tī darāsim bez puišim.

Tai golu golā iz sapuļci sagōja: vīna špitelá, vīna mōsená, zakristijans, varganists, nazkaidis svešinīks, kurs gribāja, lai jam izdūd metriku, i as...

Koleidz mās tá kauneigi vārámās vīns iz ūtra, aizzvanāja bazneicā. As izgōju ōrā, dūmoju, býš tivleņ nešpors, a radzu, ka īnas nabašnīku. Ļaudš dzīd:

— Apzažāloj iz maná, Dīvs...

Ar gryutu sirdi as aplaižu šōs draudzis bazneiceni...

Narunojūt jau par ļaudim, nazyn, voi jei nabadzá, izturās

leidz cytam godam.

IX. Avīzá.

— Avīzá, avīzá! Izgōja jauna avīzá! — Tai klīdzá mozs puisāns, nasdams pa tierga placi vīnu nu mýsu avīzjom.

Nūpierku as vīnu numeri i, ībōzš kabatā, laižūs tōļōk.

Dīna jau gōja iz vokora pusi. Mīstenī nagribieju palikt, beidūs zagļu, dūmoju, nūvilķš kur kaidā tejneicā i tūspaṭ sanosōtūs jau zōbokus.

Sōku čōpōṭ iz tyvōku sādžu i lyudžu naktš mōjis.

Nu řaizis saiminīks nagribāja maná laišṭ vydā, a radzūt, ka as, pyrms nakai sōkt grauzṭ kringeli, pōrmešu krystu i, izviļčš nu kabatys avīzi, sadādams iz molkys strupulá, sōku tū skaitāt — atļōvā maṅ atsagulṭ sovā ustobā iz greidys.

Saiminīks, zynoms, ziņkōreigs — nu kureinis as, kur ejmu, kai maná sauc itt.

— Ejmu, soku, iz sātu, beju nūbraučš iz Kurzemi apzavārt sova kutara. — Kū tá, dūmoju, stōstāt jīm, ka mani sīva pīspīdā izdarāt ceļōjumu pa Latgolū; nasaprasš mani — vīna līta, a ūtra paskaitās par kaidu zosolu i izdzejš naktš laikā nu ustobys, i áj tūlaik, kai vylks iz mežu.

Cikam vyra vakarinis, as otkon, ībōzš dagunu avīzis vydā, jo ustobā daga taida moza, moza lampená — smárdelá, sōku tū lasāt.

Saimineica, maiseidama putru, vaicoj nu maná:

— Kū tu tá redzi, ceļaveir? Kas tī táv taidš par papeiru?

— Daudzi kō radzu, saimineiceṅ. Reigu, pīmāram, radzu, zynu kas tī dorōš; boļševiki roksta, ka mierstūt nu bods, kai myusys nu myusmeṅom; ka šūgod vosora býšūt solta, mīži naizaugšūt i šmakoucenis nabýšūt; ka iz zámis pusi eimūtá lela planeta aba zvaigzná. Tei varūt aizmášt ai sovu ásti aiz jiusu sādžys i nūslaucāt iz jyurys dybynu vysus tōš dzeivōtōjus... i ka...

Tá as nadabeidžu lasāt, kai sazacālā brīsmēiga raudōšona.

As i napamanieju, kai ap mani pa kluseņom sazalasāja bārni, nūkōpuši nu sylta ceplá, gribādami, nabogi, varbūt, izdzierst kaidu pōsaceni; a padzierduši par tū baileigū zvaigzni, laidá valī sovys

stabulis. Tod nagribādams vairs kārdynōt bārnu, pōrstōju lasāt, tū vairōk vāļ, ka saimineica pošulaik pastatāja iz golda syltys putrys bļūdu. As tivleņ lizeiku rūkā i pi dorba.

— Kur ta dabōji taida papeira? — vaicoj saiminīks.

— Kur dabōju?!. ikkotrs var tō dabōt. Nūāj iz mīsteni, nūpierç, cik viņ gribi.

— A voi ta jiusu sādžā tō nav?..

— Nā! Dīvs glōbá vāļ mýsus nu taidys nalaimis. Ni pi vīna tō nav.

— A deļkō jiuš skaitot itū avīzi voi papeiru par nalaimi!

— Tu, varbýt, ceļaveir, kai svešinīks, nikō nazyni. Muna kūma, soka saimineica, kura dzeivoj natōli nu šanis, izrakstāja tū avīzi i jai tymāpať dīnā saslyma vysy syvāni. Četri jau nūsprōga, a trejs vāļ leidz šai dīnai staigoj, nūlaiduši purni. Vāļ na vyss. Munys mōslys dīvers, nūpierçš avīzi, památá tū iz naktš iz golda, i vysy nūgōja gulātu. Naktī saiminīks mūstās i dzierd, ka nazkas čaukš. Ustobā beja gaiši, jo speidāja mienesnīks, i rádž, ka avízá pošá maun pa gaisu i taišni iz jōs gultu. Iz reita cīži saslyma i tagad vāļ vys vodōjušis ai doktorim. I mýsim baiš milū ceļaveir, tu tū nūgloboj, kur dziļōk sovā kabatā voi kuleitī.

— Nazabeist, nazabeist! Kū jiuš stōstot, vyss ir maly. Syvāni saslymtu i bez avīzis, a tai sīvítái, kas naviņ tam leidzeigs pazarōdāja sapynā.

— Nikaidis tī sapyns, — izamaisa saiminīks, — pi jōs ir bejušs tūvokor vepra bāris.

— Nu ot, redzit soka, ičarkōjušam cylvākam i smuts var pazarōdāt, na tikai skrinūša avízá.

Tá as sōču jīm iteikt i skubynōt, lai izroksta avīzi.

— Cieški tū losit, soku, tod zynōsit, kas dorōs iz pasaulá. Navajdzās lyugť ni žyda, ni čygana, lai pastōsta kū jaunu. Avīzi, vys runoju tōļōk, var atrast vāļ daudzi litu dereigu deļ saimisteibys.

Tod, pazaviers̄ iz saiminīka dagunu, saprotu, ka jys mīl dažu
ŗaizi paūšņōt̄ nu glōzis.

— A zyni kū, kaimiņ, voi dzierdieji, kū avīzis roksta?

— Nā, nazynu!

— Nu to pazaklausi.

Tá as otkon, izviļçš nu sovys kulis avīzi, sōku jau drusku
malōt̄, lai tī šim ļaudim īteikt̄ drukōtu vōrdu, vys gaišōki, dūmoju
b̄jš. Tod sōču:

— Reigā vīns çyulš izgudrōja taidu mašini, kura akmiņus
samaļ par īsolu. Šmakouka izejmūt̄ dīsgon loba, tikai jōpīlik drusku
īsola i apeiņu. Mašiná na dōrdži moksojūt̄. Īteicama zemnīkim.

— Voi dzierdi, bōb, soka saiminīks,— labi b̄ytu tū nūpierkt̄.
Rádžādams, ka saiminīkim pateik muna skaiteišona, maloju tōļōk.

— Vōczámī atsaroda vīna sīvítá, kura mōkūtá nu snīga taisāt̄
pīnu i neiņ svīstu. Mašiná deļ itō arī namoksojūt̄ dōrdži. Zemnīki,
sazalykuši kūpā, var tū vīgli nūpierkt̄. Tá ir aizrōdeita i adresá.

Odessa. Pīna īla.

Oi, dūmoju, par daudzi jau samaloju. Odesa tak, varb̄yt̄, na
Vōczámá. Nu, nikas, saiminīki, maņ likās, geografēji, taipať kai as,
na cīži zyna, b̄jš i taida loba.

I, patīsi, pret munu adresi nikō preteim naturāja.

Losu otkon tōļōk.

— Nazkaid̄s Mikelš natiklis, atrībdams sovam kaiminám,
sareidāja iz jō vepra sovu groznū Britanu. Sunš atkūdš vep̄ram ásti.

Saimineica aizadūmōja. — Breineigō mašiná, — soka, — veç,
pierksim!..

— Nu ot, redzīt, kū var laikim izlasāt̄ nu avīzis.

Verūs, bārnuki otkon pi maná klōt. Actenis tai i ūrb munā
avīzī, gaideidami, zynoms, pōsacenis. Tod, pōrškūrstiejš avīzi,
atstōstieju, kaidu zynōju nu prōta, pōsaceni par lopsu i vylku...

Bārni lyudz vāļ pōsacenis. Soku, ka šymā numerī vairs nav. Lyudzit tāva, lai jiusim nūpierk ūtru numeri. Tī būs vāļ skaistōka pōsacená.

Tod vaicoju nu saiminīkim, voi ir pi jīm kaidys jaunys grōmatenis deļ bārnim.

— Naasom— skaņ atbiļdá.

— A kai ta jiuš izmōcāsīt sovus bārnus skaitāt?

— Nu pōtoru grōmotys.

Tá vīns nu bārnukim atnásá maņ parōdāt itū grōmotu: malna, vaca-vaca, tai varbýt kaida tyukstūša godu, apkiezeita nu myusom, prusakim, dažys lopys izrautys, saplāstys, a palykušōs vāļ pi dzeivis sabadeitys ai mozu skalená skabardzeni, kura ilykta tápať grōmotā.

Ak, jiuš naboga bāрни, padūmōju, kai jiusus komoj napraškys tāvs ai mōti! A bolsā soku:

— Kai ta jiuš, dzymdynōtōji, nagribit saprast lementara lobuma. Tī ir symts řaižu vīglōk izamōcāt bārnām skaitāt i rakstāt, nakai nu pōtoru grōmotys. Lementarī iz ikkotrys lopys radzamys biļdeitis: začeiši, suneiši, gaileiši, kačeiši. Ir pōsacenis, dzīsmenis. Zam beigom ilyktys eisys atsaceibys, pōtori i mozi losamī gabaleni.

Pec vakariņom gōjam vysy gulātu. Maņ nagōja mīgs, grūziejūs nu sōna iz sōnu. Blusys nažieleigi kūdāja. Muni saiminīki aizmyga dreizōk, tūmār pyrms ilgi vāļ sprīdá sovā storpā par avīzi.

— Vajag izrakstāt, bōb.

A labi bȳtu, veireņ. Tik ka nanūtyktu kaida nalaimá. Bāрни ari lyudzá tāva. — Tāt, nūpierç mȳsim lementareiti, pōsacenis.

Iz reita, atsavasalōš ai sovīm vīsmīleigīm saiminīkim, laižūs tōļōk.

Braucūt jau iz sātu, maņ, otkon dagōja ceļot pa itūpať sādžu, a as napaspieju iit pi sovīm pazeistamīm. Tik dzierdieju, ka avīzi jī jau beja izrakstiejuši i vecš, losūt tū, vys meklejūt, kod bȳšūt apraksteita mašiná, kura varūt samalt akmiņus par īsolu...

X. Iceks i Šmuļka.

Pec garys braukōšonys maņ aizagribāja jau iz sātu.

I sīvená arī roksta, lai as braucu. Mikelš sābram izsitš lūgus, pec ai nazkū tī sazakōvš i daguns asūt jam nūgrīzts iz vīnu pusi i voi naasūt jau salauzts pōrs sōnkauļu, staigojūt saleicš trejūs kuprūs.

Tod laižūs iz sātu, vasdams leidza vasalu maisu vysaidu jaunu deļ maná īspaidu, gadīņu i stōstu. Nu, tagad ejmot šur vysī gudrinīki, kuri braukōja pa vysu Eiropu, bīj maņ kū jīm pastōstāt.

Ībrauču jau pādejā mīstenī natōli nu Naprašku sādžys. Tá maņ grybūt nagrabūt dazagōja pōrgulāt tejneicā pi vīna žyda.

Pīkusš nu celá, as dreīži aizmygu i, varbūt, stypri krōču, jo, pazamūdīs, izdzieržu car plōnu i škierboju dieļu sīnu, kai žyditá bōra sovu veiru Icku.

— I kam tu laide taide durake goje, vine nikam nadeve gulet, kroce kai troke.

Tod as vāļ styprōk pakrōčš kaidu šaļteni, sōku klausātīs, kū tá taidu žydi runoj. Beidūs, ka jī nanūkautu maná deļ sovom macom.

Durovys pastōveigi kloudzynōja. Beja dzierzams, ka nazkas iit i izit.

— Gut morgen, Icke! — nazkas apsveic munu saiminīku.

— Labdien, Šmule kunge! As tagad asmu Latvijas pavalstnike un runoju tikai latvyski.

— Moze nu tevis kunge, bet pi manis ir veļ leišu, krīvu, pūļu, vōcišu un igauņu pase. Brauc kur gribe un taise šēpte.

— Uj, vei, Šmuļke! kai tu vareji itū izdarīt?

— Žeidele vise var izdarīt, — prošen, pane Icke!.. — i obeji žydi sōka smītīs.

— Cik moksoj lyni, Šmuļke?

— Tu lobok pavaicoj, cik žeidele dūš par vinem, Valdībe gribeje sajemt monopoli savos rūkos un žeideļus atstumt pavusam

molā. Un kas nu ito izgoja? Bez žaidele ni nu vīte.

— Lynu punkte bez Icke — Šmuļke — smīkleiga līte?
— Cik mes dūsim tīm latvīšim par labībe, lūpe?

— Vajag sasaukt kagale un nūsprist, lai tī goje strodoj deļ mums.

Tá sōka rīt žydu sunš.

— Tāte, tāte, gevalt! jau razbojnikē lein! — klīdz pazamūdīs mozīs Abramke.

— Sare, pazaver car loge, — soka Iceks.

— Uj, vei! maņ baiš! Boz golve tu paš.

Nav kō darāt, Iceks izbōzá pa lūgu golvu i tivleņ atsarōvā atpakaļ.

— Tfu, misiugine! Tī durake Mikele guļ, kai pīdzeruse cyuke pi mūsu lūge, un Britane dagojuse apslacynoje un tagad porstoje rīt.

— Taise lūge cīte, — soka Šmuļš. — Šudiņ šabaše, vajag izdzert mozu drusku šnabe. Žeidi na latviši, daudzi nadzer.

Tá jī otkon sōka her-her-runōt par tū, ka varātu vāļ dōrgōk pacālt cenys iz fabrikys prečom i zamōk nūsist labeibys vierteibu. Latviši vysu samoksōškūt, soka. Vīnam, ūtram parōdi buteli, to jys gotovs asūt pōrdūt sovu sīvu, bārnus, zyrgu i paš sevi. A paraugi, soka, tu pajimt nu maná munu tāvu.

Tá žyds parōdāja iz munu pusi sovu kulāku, kurū skaidri redzieju car šķierbeni.

Lai gon žydi teicá, ka šī na latviši — lūpi, daudzi nadzerūt, tūmār jīm nu tōs paš druskys īreiba golvā.

Seviški tys Šmuļš, pi kō beja daudzi pašu, pastōveigi skubynōja Icku:

— Icke, īlej moze, moze šnabe. — Tod голу gola jys sōka jau ņūrdāt zam daguna nazkaidu žydu meļdeni, kura cieški atsakōrtōja vōrdi:

— Zog, zog, zog (soki, soki, soki).

Icke klīdzá — Gut, gut! Soksīm kadrile!

As, naredziejš vāļ nikod taidys kadrilis, vāļ cīžōk pīzamīdžu pi šķierbenis.

Radzu, ka izgōja iz ustobys vyda Iceks i Šmuļka. Vins i ūtrs izstīpā iz prīšku obejis rūkys, pi kō tai, ka Icka rūkys beja viersā, a Šmuļkys zamu. Tod, turādāmīs ai pierstim pi pierdukņom natōli nu

placim, izstatāja kōjis: kairū ai kairū, lobū ai lobū.

Tymā paņ laikā, grūzeidami sovys golvys iz vīnu i ūtru pusi, sōka dzīdōt:

Icke, Šmulke,

Zog, zog, zog!

Icke, Šmulke,

Zog, zog, zog!

.....

i tai bez gola.

Itei laksteišona nu ņaizis gōja nūpītni, lāni, taipaņ kai i meļdenā, a vālōk vys dreīžōk i dreīžōk.

Žydim jau sōka kratātīs cicelis, peisi, lapserdaki, obu jū garōs sveitys. Jarmolkys nūkryta nu golvys. Sasveida nabogi, kai strōdōdami gryutu dorbu.

Eļsināja Iceks, a Šmulke vāl vairōk.

Meļdenā vītā jau beja dzieržami tikai dreīži izsaceitī vōrdi: zog, zog, zog!... Sarys i Čaikys, verūtīs iz jīm, saleikdamys nu smīkla, gōzās pi zāmis.

Galeigi, obeji kadriļnīki, pīkusuši leidz beidzamam, kryta iz beņča i, slauceidami nu pīris svīdrus, vīns par ūtru sōka runōt:

— Uj, vej! Kaide lobe un ļustīge žeidim dzeivošona tymā Latgale.

Tā sunš otkon sōka rīt i nazkas dauzāja pi lūga. Leits leja kai nu spanā. — Kas tī taidis? — vaicoj žydi.

Dzieržu žieleigu bolsu:

— Icek, laid vudā, Mikelš asmu!

— Uj, lai tevi «chvorobe» pajymtu!

Žeideļš nūgōja attaisāt durovys i ilaidā tejneicā itū putynu.

Mikelš, brīsmēigi lomōdamīs, nūsvīdā savu samierkušū kuli i kryta iz beņča i dreīži aizmyga, a maņ mīgs jau beja pa golam. Navarieju vairs aizmigļ: beidūs, ka naapzogtu manā Mikelš, a nu

ūtrōs pusis žydu blakts kūdāja nažieleigi.

Žydu kolpyuná apdzāsá šabaša svácis. Žeideli vāļ her-her—parunōja kaidu šalti, i dāvās pi mīra.

Par nagaru šalti dzieržu, ka nazkas atjōja. Zyrga viņ pokovi nūdōrdzāja pa mīsta akminim.

Pec nazkas vāļ dabraucá ai rotim i vīgli vīgli paklabynōja pi lūga.

Sunš naizlaidá ni puš baļstená.

Varbūt sabraucá jam kaidi vīsi. Žydi sazacälá kōjōs i kluseņam pacälá arī Mikeli.

Par šalti vys nūklusa, tikai žydi vys vāļ gamanāja.

Tagad jīm, drusku paguliejušim, pavysam jau izgōja pokmeļs nu golvys. Žeideli sōka bādōtis par sovu jaunōku paaudzi.

— Zyni kū, Icke? — runōja vīns ai rasnu bolsu, — mýsu jaunōki žeideli sōc jau taipat maitōtis, kai latvīši.

— Uj, gevalt?! Navar bīt.

— Kai navar bīt, ka jau ir. Un šite Chaime, kur tikkū nūbrauce ai zyrgim?

— Mūsu talmude stov raksteits, ka goje nav lele grake zagt.

— Bet Chaime var tikt cītume.

— No, vine nav taida muļke, ka tik vīgli pazadūd.

— Nu, a pazaklausi veļ. Šmuļke dālam Jankeļam saslyma jaune sīve. Jys apsūleje, jo Chaime palikšūt vasala, jys pordūš sovu gūvi - raibali i naudu atdūš iz sinagogys. I patīse, sīve izavasaloja, a Jankeļam tyka žāl sovys gūtines. Tod jys, kai gudra golve, izdūmoje taide štuke.

Izvede iz oplot gūvi i kači. Par gūvi gryb 5 rubli, a par kači 8.000 rubli. I vysim percejim soka, ka gūve bez kača i kače bez gūvs nav pordūdame.

Tod Jankeļs, sajeme naudu, iz sinagogu atdeve tikai 5 rubli, a par palīku nūperke sáv veļ loboku gūvi.

— Uj! — taišni ministra golve! I Moizešu likume izpiļdeje.

A as sovā prōtā padūmoju, ka i pi žydim natryukst sovu Mikeļu Nagantņiku.

Gaismai viņ austūt drusku pīsnaužu. Kod pazamūdu, saulá jau augši stōvāja iz dabasim.

Mikelá natiklá jau nabeja.

Iceks, kai vysod, sādāja sovā būdī i napōrlaidá cauri nivīna zemņika. Vys izskrīn nu būdis i vaicoj:

— Kaimine, pagaide, kū pordūt? Voi nav pi tevis teļa odine?..

Samoksōš žydam par naktš mōji, laižūs iz sovu sīveni, a celā na řaizi vys pōrdūmōju, voi nav tá šymā tejneicā ītaisiejuši sáv pereklá zyrgu zagli?..

Saturs

- I. Viestulá sīvai.
- II. Pilš kolns.
- III. Lōčš.
- IV. Tierga dīna.
- V. Kopi.
- VI. Ūtrō viestulá sīvai.
- VII. Ubogi.
- VIII. X... draudzis bazneica.
- IX. Avīzá.
- X. Iceks i Šmuļka.

Datorsalykums uzņēmumā «Nūvadņiks», Preiļi,
Aglūnas ielā 1.

Īspīsta uzņēmumā «Daugavpils tipogrāfija»,
Daugavpili, Valkys ielā 1. ofsetdruka, pīcys
nūsaceitīs lūksnis.

Metīņs - 2000 eksemplari, leigumcena.

Izdevejdarbeibyas aplīceiba Nr. 0086.

Tehniskō redaktore Tamāra Elste.

